

**Brevis et modesta apologia capitum disputationis, de
majestate hominis Christi, de?q[ue] vera & substantiali
præsentia corporis & sanguinis Christi in eucharistia. : Contra
theses incerti authoris, in Schola Ingolstadiana præpositas.**

<https://hdl.handle.net/1874/423837>

4

BREVIS ET MO-
DESTA APOLOGIA CAPITVM
DISPVATIONIS, DE MAIESTATE HOMINIS CHRIS-
TI, deq̄ vera & substantiali præsentia cor-
poris & sanguinis Christi in
eucharistia.

CONTRA THESES INCERTI AV-
thoris, in Schola Ingolstadiana præ-
positas.

AUTHORE

Iacobo Andreae, D. Præposito &
Cancellario Academiae Tu-
bingensis.

Lector lege, perpende & demum ius-
dica quoq̄.

TVBINGÆ,

Apud viduam Ulrici Morhardi.

M. D. LXIIII.

Reuerendo & clarissimo viro,
 pietate & doctrina præstanti, D. Iohanni Se-
 bastiano Phausero, serenissimi ac Christianissimi Cæsaris
 Maximiliani concionatori aulico, &
 consiliario, amico & fra-
 tri suo

Iacobus Andreae gratiam & pacem in
 Christo optat.

Apenuero, reuerende vir, & mi-
 hi in Domino honorande frater, de
 D. Lutheri, pię memorię vaticinio,
 non sine magna admiratione cogita-
 ui, in quo prædixit fore, vt hic spiri-
 tus, qui veram in eucharistia, corporis & sanguinis
 Christi præsentiam neget, tandem etiam Christum
 hominem esse Deum negaturus sit. Vt cunq; enim
 hæctenus quidam, in hac parte nostris contradice-
 rent, splendide tamen semper de diuinitate Christi,
 contra Arrianos concionabantur, id quod nunc e-
 tiam sedulo faciunt.

Luth. in libro, quod
 hæc verba Christi
 (Hoc est corpus
 meum) continent.

Postquam autē fundamenta huius controuersię
 accuratius vtrinq; excutiuntur, quàm non vanus
 fuerit vates, non sine magno animi dolore subinde
 magis magisque experimur. Etenim non amplius,
 aut certè parum de verbis cœnæ litigatur, sed de

his ipsis fidei articulis, qui sunt de incarnatione verbi, & sessione Christi hominis ad dexteram Dei, ex quibus D. Lutherus (contra voluntatē suam, & inuitus ab aduersarijs, qui in simplicitate verborum cœnæ acquiescere noluerūt, eò pertractus) perspicuè demonstrauit, non modò indignum esse homine Christiano, de præsentia corporis & sanguinis Christi in eucharistia dubitare, quòd facile esset Christo id secundum promissionem suam efficere, sed his ipsis articulis nos doceri & vrgeri, eum vbicq; locorum ecclesiæ suæ iuxta humanitatem quoq; adesse, quòd ad dexteram virtutis & maiestatis Dei, secundum humanitatē collocatus sit.

Hinc factum est, vt ab his duabus potissimum rationibus nunc tota controuersia dependeat. Altera enim pars controuertentium negat, Christum corpore suo adesse in cœna, quia ascenderit in cœlum, locum scilicet corporalem, in quo contineatur vsq; ad nouissimum diem. Altera affirmat, eum corpore, hoc est, humanitate sua in cœna adesse, quia sedeat ad dexteram virtutis & maiestatis Dei, quæ nullo loco circumscribitur: idèoque etiam, qua ad dexteram Dei sedet, non modò in cœna, sed vbicq; locorum adesse.

Hic necessaria fuit cœli & dexteræ Dei explicatio,

catio, vt quid vtrumq; significaret, intelligeremus, ne articuli fidei sibi ipsis contradicere videretur. Id quod D. Lutherus, piæ memoriæ, singulari diligentia & dexteritate in plerisque, quos de hac controuersia scripsit, libris, in primis autem eo, qui est de verbis cœnæ (Hoc est corpus meum) præstitit. Eius vestigia dum nos sequimur, alijs non necessaria, & quæ nihil prorsus ad institutum faciunt, agere (vsq; adeò oscitanter & negligenter in scriptis Lutheri versati sunt, cui procul dubio hæc explicatio in bucca non est nata) alijs verò *ἐπιμαρτυροῦν* videmur. Interim (proh dolor) videmus prophetiam Lutheri, hominibus nihil horum cogitantibus, impleri.

Tom. 3. ger. lhem.
anno. &c. 56. impres.
so, fol. 390. vsque ad
fol. 396.

Cum enim nunc ex commemoratis articulis controuersia ad vnionem personalem deducta sit, quos in hac re passim aduersarios habemus, magno numero affirmant: eam nihil aliud esse, quàm duarum naturarum diuinæ & humanæ in Christo eam coniunctionem, qua *ἀνά* humanam naturam in sua persona, sine naturarum confusione, perpetuò sustentet: hanc inquam, & non aliam docent, & contendunt esse vnionis personalis definitionem. Sed, quid quæso, hoc aliud est, quàm negare, Christum hominem esse Deum? *Beatiss.*

videlicet hominibus per omnia similem. Siqui-
dem beati omnes à Verbi Dei subsistentia susten-
tantur, quorum animabus semper adest, & corpo-
ra ipsorum in puluerem redacta nunquam dese-
rit, quos ad resurrectionem carnis & immortali-
tatem conferuat, atq; hoc modo cum Verbi vni-
untur persona.

Cum ergò huius quoq; impietatis patronus,
paucis ab hinc diebus ex schola Ingolstadiana pro-
diisset, qui meæ disputationis capita oppugnanda
suscepit, ad eas breui hoc scripto, quantum in tanta
breuitate & angustia temporis licuit, respondi: Vt
si quibusdam succincta breuitas mearum conclu-
sionum, in scholis consueta, paulò obscurior esset,
earum mentem hinc paulò copiosius explicaram ha-
berent. Etsi enim propter causam commemora-
tam etiam in hac apologia breuior fui, spero tamen
nostros omnes ex ea facile intellecturos, quid in
recessu habeat impietatis opinio, quæ hoc funda-
mento, Christi hominis in cœna præsentia negat,
quòd ad cœlos ascenderit. In quibus, si quibusdam
nondum satisfactum est, aut mea hæc quoq; ex-
plicatio aliquid obscuritatis habere videtur, hi le-
gant, quæ D. Lutherus, piæ memoriæ, in libello
de verbis cœnæ (Hoc est corpus meum) de dex-
tera Dei & sessione Christi hominis ad dexteram
Dei

Luth. Tom. 3. Ger.
Ihen. anno 1556. im-
presso, à fol. 39 a. v.
que ad fol. 39 b.

Dei scripsit. Is, inquam, meorum verborum sit, &
non ego illius interpres.

Visum est autem hanc apologiam tui nomi-
ni inscribere & consecrare, non modo, vt meæ er-
ga te benevolentia publicum testimonium esset,
quæ, vt opinor, tibi cū verè nobili Cypriano Leo-
uitio à Leonitia, communi nostro, eoque charissimo
amico & fratre satis perspecta est; sed eam etiam ob
causam, quod ex eo tempore, quo primum in tuam
notitiam perueni, te viderem ab omnibus secta-
rijs, eorumque peruersis opinionibus alienissimum,
adeoque studiosum & tenacem eius doctrinae, quam
filius Dei per electum organum suum, D. Martinū
Lutherum ecclesie sue ex scripturae purissimo fonte
apperuit & patefecit, cuius solida fundamenta sem-
per pluris fecisti, quæ videras expresso Dei verbo,
& indubitatis fidei nostræ articulis inniti, quàm
stultæ rationis figmenta, quæ de physico corpore,
eiusdemque physica in cælo locatione, motu lo-
cali, & naturalibus proprietatibus cõcionabantur;
quæ omnia videras nihil habere solidi aut firmi, in
quo mens hominis Christiani tutò posset acquie-
scere. Hoc igitur munus exiguum quidem illud,
sed ab homine tui studiosissimo profectū, qua soles,
humanitate & benevolentia accipe: & quam iam
inde ab initio in corde tuo reuelati euangelij, non si-
ne magnis periculis professus es piam & synceram
eccle-

ecclesiarum nostrarum doctrinam, opera D. Lu-
theri restauratā, pro solito tuo zelo & pietate con-
stanter tueri ac propagare pergas, benè & fœ-
liciter vale. Tubingæ, pridie Ca-
lend. Septembris, Anno

1564.

Ædita

AEDITA sunt superiore proximo mense Februario capita quaedam disputationis de maiestate hominis Christi, quibus non modò vera humanitatis eius in Eucharistia pro ratione sacramenti, sed ea quoq; asseritur præsentia, qua ad consolationem ecclesie suæ passim ubiq; locorum adest: quam omnibus pijs & veritatis studiosis satisfacturam sperabam.

Sed præter expectationem offertur mihi disputatio aduersaria, in celeberrima Academia Ingolstadiana paucis ab hinc diebus proposita, qua commemorata hominis Christi maiestas varijs modis oppugnatur: cuius author tam honestus est, ut nomen suum adscribere non sit ausus. Qua in parte non tam contra publicas Imperij leges, quam ipsam scholam, eiusq; Professores celeberrimos peccauit. Decreto enim Imperij cautum est, ne quid sine nomine auctoris in lucem edatur. Et quæ est doctissimorum virorum in Academia Ingolstadiana prudentia & sapientia, nunquam adduci potui, ut crederè eorum vel iudicio vel consensu & auctoritate factum, ut in publicum prodirent, quæ non cum magno honore scholæ ipsorum coniuncta essent.

Ideoq; si de meo honore & existimatione ageretur tantùm, indignum iudicasset, cui responderem: cum omnes facile iudicare possint, hominem minimè ingenuum, qui in negotio tam graui suum nomen non proficeretur.

Quia verò non ad meam personam pertinet, sed ecclesie causa agitur, in qua conscientijs multorum consulitur, pijs & sinceritatem doctrinæ cælestis amantibus aliud visum est.

Quæ causa autè hunc, quisquis est antagonista ut id faceret, impulerit, equidem pronuntiare non possum, nisi fortè hæreditarium aliquod personæ meæ odium, quòd ex eadem schola (fortassis multis ibidè dissentientibus) aliquot annis aduersarium habuerim, qui nunc suam causam coram tribunali Dei dicit, cuius iudicio relinquendus est. Aut fortè ἀνώνυμος huius disputationis authorem glossa Decreti sacrosancta commouit, à me non ea, qua ipsi fortassis videbatur

B facien-

De consi. Dist. 2. c.
Tribus gradibus.

faciendum, reuerentia allata, qua continetur: Certum esse, quòd species, quàm cito dentibus teruntur, tam cito in cælum rapi corpus Christi. Contra quam firmissimis scripturæ testimonijs demonstravi, ecclesiam Dei ignorare talem Christum, qui ad momentum tantum suo corpore in sacramento augustissimo adsit, & speciebus sacramenti siue elementis consumptis iterum auolet: quin potius Christum doceat, qui sua humanitate suæ ecclesiæ non solum in sacramento, modo sacramentali, sed etiam extra sacramentum, in omnibus honestis vitæ actionibus, iuxta modum dexteræ Dei adsit, quas pro sua voluntate & electorum salute dirigat & gubernet.

Hoc usq; adeò doluit huic bono viro, vt ad tuendam peruersam hanc, & modis omnibus impiam opinionem (quæ non facile à quoquâ Christiano intelligente probabitur) hanc ipsam maiestatem filij hominis sibi oppugnandam esse duxerit, quâ apertissimis scripturæ testimonijs asseruimus.

Hæc si non est vera causa, qua in me velis remisq; quod dicitur, inuehendum censuerit author, qua alia ratione à me offensus sit, ne quidem diuinare potui.

Esti verò mihi persuadere non possum, quæq; esse ex doctioribus etiã inter ipsos, qui manifestâ scripturæ deprauationem approbet (quis enim intelligens ei fidem haberet, qui ecclesiæ Dei corpus Christi offerret, momento tantum in communicaturis permanente, & denuo auolante: cum scriptura loquatur de Christo secundum humanitatem in ijs permanente, qui carnem ipsius manducet) tamen ad defendendam hanc hominis Christi maiestatem optimi quiq; mihi & authores & hortatores fuerunt, vt breuem mearum conclusionum & modestam apologiam instituerem: non considerans, quid meritis sit, qui me a dicta calumnijs suis deprauauit, sed quid ecclesiæ Dei à me exigat: cui in tanto negotio, pia, plana, sincera, & simplex veritatis & controuersiæ explicatio necessaria esset.

Id ergo vt facerem, præter has, multæ aliæ quoq; causæ me impulerunt. Potissima autem est gloria Dei, quam vindicandam duxi,
& da-

& doctrinae sincerae assertio, quae silentio meo prodenda non erat. Simul etiam ut depellerem grauisissima crimina, quae mihi ab hoc homine & occulto hoste, intentantur. Cuius tanta est, ne quid grauius dicam, temeritas & audacia, ut vix damnata haeresis fuerit, cuius me non reum agat: à quo audio Eutyrianus, Nestorianus, Monothelita, Sabellianus, Patripassianus, sacrilegus, impius, & si quae aliae sunt honoris & dignitatis appellationes.

Ac mirum certè & mihi videbatur, potuisse in me tot tamq̄ varias, & secum ipsas ex diametro pugnantes haereses concurrere. Eutyrianus enim si fuero, quomodo Nestorianissimi vlla ratione accusari possum? Sed spero vel ex hac confusanea congerie haeresi-
pium lectorem facile intellecturū, qua fide meam sententiā reddiderit hic aduersarius, qui impotentia animi victus, & ignorantiae nebulis excacatus, quaecunq; odium subministravit, arma, arripuit: ut si alia ratione, vel mihi vel causae nocere non posset, saltem dictarum
suspectas redderet meas theses, quas vlllo veritatis testimonio in omnem aeternitatem euertere non poterit. Accidit autem illi quod ferè sophistis omnibus, qui iuxta vulgatum apophthegma: Cum vires in certamine desint, ad clamores, contumeliasq; veluti equos confugiunt.

Summopere verò mihi placet, quòd me eius sententiā, quam meae cōclusiones, secundum spiritus sancti diuina oracula, propugnant, aut horem non facit, sed sanctae & piæ memoriæ virum Dei, D. Martinum Lutherum, doctrinae caelestis instauratorem egregium: qui ut alias partes doctrinae Christianae, à scorijs Pontificijs repurgauit, ita & hanc quoq; de eucharistia infinitis Scholasticorum labyrinthis perplexam & inuolutam materiam, ad normam & regulam Apostolicae doctrinae restituit. Libenter enim fateor ingenij mei acumen tantum non esse, ut ipse sine duce, id praestare me potuisse existimem.

Diuina autem providentia accidisse arbitror, Papistas simul cum Cinglianis in hoc argumento suas vires coniungere, in quo, instar vulpium Samsoniticarum caudis colligatae, capitibus, *dis dis πασθε*, quod dicitur, disident. Sicut enim Cinglianam caenam nobis fugien-

dam censemus, qui veri corporis Christi praesentiam negant, diuinitatis tantum praesentiam astruentes: ita quam docent Papistae transubstantiationem reijcimus. Cum enim Cinglianus Papista fuerimus haecenus semper, quod veram corporis Christi praesentiam crederemus, nunc hoc crimine testimonio huius Papistae liberamur.

Sed vicissim Christianus lector non sine causa mirabitur, quomodo in schola Ingolstadiana locus esse possit huius disputationis auctori, qui ex professo fundamenta Cingliani dogmatis propugnat? quod factum, odio personae meae non excusabit. Nemo etenim ignorat, hanc unicam & potissimam rationem Cinglianorum esse, qua absentiam corporis Christi in caena Domini tuentur, videlicet quod cum proprietate corporis pugnet: simul in pluribus locis esse: Si quidem omne corpus natura finitum sit & circumscriptum. Id Cinglianus non modo largitur hic auctor, una cum corporeo quod fingit caelo, ut in super addat, nulla ratione fieri posse, ut corpus Christi simul sit circumscriptum, & incircumscriptum.

Quae causa est, ut existimem, paucissimos & imprimis doctores in schola Ingolstadiana, ipsum habiturum vel socios vel patronos, qui hanc profanam & impiam sententiam sint approbaturi: nisi forte aliqui ex ipsorum numero Cinglianorum sententiam amplexi essent. Etenim si haec, quae contra nostrarum Ecclesiarum doctrinam de Eucharistia, ab hoc theologo afferuntur, firma sunt, nulla, nulla inquam ratione, veram praesentiam corporis & sanguinis Christi, asserere possunt Pontificij, sicut suo loco in postrema huius disputationis parte luce meridiana clarius demonstrabimus.

Quod faelix igitur faustumque sit ecclesiae & reipub. Christianae, hoc quoque cum aduersario ingrediamur certamen, ut puram & illibatam hominis Christi maiestatem tueamur. Conabor autem me qua possum breuitate expedire, quod hoc ipsum argumentum à duobus egregijs Heroibus D. Luthero, & D. Brentio, satis copiose & luculenter explicatum sit, & scripturae sacrae firmissimis testimonijs ita munitum, ut mirum sit, posse quenguam in his haerere aut dubitare
amplius:

amplius : si modò mediocri animi attentione ea lector cognoscere dignetur.

Quantum igitur ex lectione *ἑξ ἑσῶν*, quas *ἄνδρῶν* & aduersarius conscripsit, animaduertere potui, duo sunt præcipua capita, quæ per calumniam disputationi meæ affinxit. Et sanè se palmarium nactum credidit, si falsam hypothèsin, de qua nunquam cogitavi, more sophistarum, verbis amplificare, & vulgo inculcare possit. Vnam, qua fingit, me constituere & tueri exæquationem diuinæ humanæq; naturæ, talem, qua secundum humanitatem per omnia Christus Deo non inferior statuatur. Secundum, præsentiam videlicet corporalem, quæ secundum suas dimensiones est, hominis Christi. In his duobus omne studium reprehensionis suæ consumsisse mihi videtur.

Prius verò, quàm ad refutationem rationum, quas adfert, accedam, lector monendus est de candore huius noui disputatoris, qui statum controuersie statim ab initio peruerit. Vnde adeo fit, quod dicitur, vt vno inconuenienti dato innumera sequantur. Verisq; concurrentibus, nihil fallaciarum, nihil calumniarum omisit, vt hanc nostram piam doctrinam omnibus exosam redderet. Quare vt se eo facilius lector expedire possit, contra explicatorias theses huius Sophistæ, quæ nostrarum conclusionum mens fuerit & sententia, quàm fieri potest, planissimè declarabimus: deinde & confutatorias eiusdem ordine & singulas suo loco examinaturi.

Cum vnionem personalem, auctore D. Paulo, definiuerimus, reali communicatione plenitudinis omnis diuinitatis in Christo, dupliciter in meam explicationem impingit. Alterum est, quòd arbitratur me sentire, vnionem non factam in persona, sed in natura diuina, quæ tribus hypostasibus communis est. Alterum, quòd existimat, nullam planè posse esse aut fieri realem communicationem proprietatum diuinæ naturæ, in natura humana. Prius si explicatum fuerit, quàm alienum id sit à mearum conclusionum sententia, quomodo in posteriori hallucinentur, facile intelliget lector.

Primò, quòd vnionem personalem putat me docere in natura,

non in persona, in hoc ignorantia ne an malignitate animi erret, affirmare non ausim. Etenim adeo ignorans esse non potest, quin intelligat, ita dicitur communicare tres hypostascs, patris, filij & spiritus sancti, ut interim fateatur unitates reales esse, & earum incommunicabiles proprietates: nisi forte Sabellium secutus, nuda nomina esse, patris, filij & spiritus sancti appellationes, dicere velit.

Quod si vel saltem Petrum suum Lombardum consulisset, facile se hoc errore liberasset: nisi forte, quod magis crediderim, vocabuli homonymia & æquivocatione, negocium & controuersiam studio inuoluere, propositum habuerit: Id quod nemo bonus vnquam probauerit. Disputationum enim finis esse debet, non obscuratio, sed declaratio veritatis: præferim vero in professione nostra, vbi de laude ingenij non certatur, sed de veritate doctrinæ cælestis, quæ ad omnes pertinet.

Petrus Lombardus
lib. 3. Dist. 32.

Equidem quod ad me attinet, etiam à puero me erudiri patiar, meliora docente. Quod igitur ad presentem questionem attinet, notum est, in Scholastica Theologia doceri, etsi vna sit patris, filij & spiritus sancti sapientia & potentia, eam tamen iuxta personarum proprietates distingui. Patris enim sapientia & potentia ingenta est & dicitur: filij autem genita est: & spiritus sancti procedens. Pater enim non sapiens est genita sapientia, nec filius ingenta aut procedente, neq; spiritus sanctus genita aut ingenta, sed sua cuiq; est sapientia.

Cum ergo dicitur: Verbum, siue $\rho\acute{o}\varsigma$, aut filius Dei, cõmunicauit filio hominis, quem in vnitatem personæ assumpsit, infinitam suam potentiam, non propterea dicendum est, me statuere vñionem in natura, aut essentiali aliqua proprietate.

Etsi enim potentia patris & filij essentia vnum sunt, alia tamen sunt ratione proprietatum personarum: quia alia est genita, alia ingenta. Et cum homine non est personaliter vñita potentia aut sapientia ingenta, quæ est pater, neq; sapientia aut potentia

via procedens, quæ est spiritus sanctus: sed sapientia & potentia filij Dei, quæ est genita, non minus tamen infinita, quàm patris aut spiritus sancti.

Nisi ergò hoc discrimen personarum confundere velit aduersarius, non potest dicere, vnionem factam in natura, sed duarum naturarum in vna persona. Nam verus & æternus Deus, qui essentia vnus est, is etiam incarnatus est: & quamuis naturam humanam in vnitate personæ solus filius assumpserit, patris tamen & spiritus sancti quoq; accessit operatio, Trinitatis enim opera, ad extra, vt loquuntur scholæ, sunt indiuisa.

Hinc videt Christianus lector, quàm iniuste hic sophista, mihi Patripastianorum impietatem & errorem adscribat, cum dicam expressè, neq; patrem, neq; spiritum, sed filium tantum incarnatum: neq; vnionem personalem essentiali aliqua proprietate, sed proprietate personæ definiuerim: nisi dicere velit, potentiam genitam ingentiam, & inter vtramq; nihil discriminis esse. Quod si verò hæc Lombardi ei non satisfecerit auctoritas, ipsius Augustini verba recitemus, ne fortè denuò ab ipso audiam, me nullius Patrum aut Concilij auctoritatem asserre.

Filius, inquit Augustinus, quoq; est sapientia genita de sapientia, sicut nec pater ei, nec spiritus sanctus ei intelligit, sed ipse sibi. Sua enim est & ipsi memoria, sua intelligentia, sua dilectio: sed ita se habere, de patri ei est, de quo natus est. Spiritus etiam sanctus, quia sapientia est procedens de sapientia, non patrem habet memoriam, & filium intelligentiam, & se dilectionem: neq; enim sapientia esset, si alius ei meminisset, eiq; alius intelligeret, ac tantummodo ipse sibi diligeret: sed ipse habet hæc tria, & ea sic habet, vt hæc ipsa, ipse sit.

Augustinus lib. 7.
de Trin. cap. 7.

Constat ergò nunc, nisi Lombardum suum, & Augustinum abijcere velit, suam esse filij potentiam, sapientiam & virtutem, quam ipse appellat genitam, ni fortè alienam, quod absurdum est, dixerimus.

Nunc

Nunc deinceps videamus, ea ne sit alteri naturæ communicabilis, humanitati videlicet.

Hic aduersarius non semel tantum affirmat, sed aliquoties reperit: *NULLO MODO* realiter proprietates diuinitatis humanæ naturæ communicari posse. Cuius plurima in speciem plausible affert argumenta: quæ omnia eò diriguntur, vt doceant, hac ratione concessa, fieri naturarum confusionem: adeoq; humanæ naturæ in diuinitatem ipsam conuersionem. Idcum planum fecerimus, non sequi, facile erit ad argumenta quæ sequuntur omnia respondere.

Theſi. 26.

Diligenter autem meminerit Christianus lector, me in conclusionibus meis, sedulo distinxisse inter maiestatem filij hominis, & filij Dei, quæ duæ naturæ in vna persona Christi concurrunt, vbi diximus: Nos humanitatem Christi, diuinitati eius non diuina sed humana: non essentia, sed potentia: non natura, sed gloria: non substantia, sed maiestate, secundum scripturam, id est, eo modo, quo scriptura loquitur, ex æquare. maxime verò id feci in conclusione 38. & 39. vbi asserui, eadem maiestate humanitatem Christi res præsentem habere, & rebus præsentem esse, qua diuinitatem, etsi id alio modo fiat in humanitate quam in diuinitate, quòd humanitas Christi in gloria & sit & maneat creatura, neq; in diuinitatem vnquam commutetur: ideoq; eo modo quo diuinitas vbiq; esse non possit.

Hoc ideo monendum duxi, quòd antagonista subinde, & ad fastidium vsq; inculcet lectori, me per omnia parem humanitatis Christi cum diuinitate ipsius in omnibus locis asserere præsentiam, quòd mihi vnquam ne quidem per febrim aut somnium in mentem venit.

Quia verò interpretatur, me data opera modum explicare noluisse, quem semper dixi, dico & dicam esse *διετηρον*, tamen, quomodo de homine Christo nos loquamur, dum parem cum filio Dei maiestatem ei tribuimus, breuiter sic explicandum duxi: vt intelligat Christianus lector, nos cum scriptura locutos, nec quicquam noui in ecclesiam introduxisse.

Ac si

Ac si quis probè & ex fundamentis cognoscere cupiat, necesse est, ut appellationes rerum explicatas habeat, ne vocabulorum quorumvis inuoluatur.

Sunt autem, ut Scholæ loquuntur, triplicia vocabula. Quædam appellantur synonyma, quæ diuersa cum sint, eandem tamen rem expriment: ut, natura, substantia, &c. in diuinitate nobis idem significant, etsi aliter atq; aliter sonent vocabula. Quædam dicuntur homonyma, quorum nomen solum commune est, sed ratio substantiæ, quæ his vocabulis designatur, diuersa, ut homo: quod vocabulum & animal significat, & pictam effigiem hominis. Quædam neq; synonyma neq; homonyma sunt, sed quibus principale quiddam, & multa deinceps alia respectu huius principalis ordine quodam significantur. Genus id vocabulorum & definitionum vsitatum est, quod Græci πρὸς τὴν ἑστῶσαν ἢ ἀπὸ τῆς οὐσίας significans, appellant.

Ad hoc tertium genus vocabulorum referenda sunt, quæ humanitati Christi tribuuntur, quibus maiestas eius explicatur, ut sunt, omnipotentia, omnis sapientia, omnipræsentia, & similia: quæ cum de ipsa quoq; diuina essentia prædicentur, neq; tamen synonyma sunt, neq; homonyma, sed ad vnum & ab vno dicuntur: id est, horum vocabulorum est vna principalis significatio, quibus diuinitatis exprimitur: altera est minus principalis, quæ participationem significat huius omnipotentia, in quam homo Christus per vniionem personalem peruenit.

Ac ne quis existimet, hæc mea somnia esse, quomodo se res habeat, perspicuè explicabo. Christus quomodo personale vnum sit, supra dictum est, constans duabus naturis, diuina & humana in vno filij. Huic Christo tribuitur dispensatio & viuificatio omnium. Quod non sic intelligendum est, quasi id perficiat sola diuina natura, quæ essentialiter præsens est, sine humanitate sua: etenim ratione humanitatis, sessio ad dextram Dei, quæ est dextera æterni patris, ei adscribitur. Dextera ergo patris humanitate sua omnia viuificat, cum sit omnipotentis & quasi instrumentum, per quod omnia administrat, quæ ratione omnipotens & infinitus dici potest, πρὸς τὴν οὐσίαν significatio-

ficatione : non quia sit ipsum infinitum , sed per se infiniti, quadam quasi *in* aeterna diuinitatis.

Scio alios quoque non tam mea, quae fuit more disputationum succincta, quam aliorum, copiosiore explicatione sollicitos fuisse : ut qui metuerent semper, ne forte ita humanitatis in Christo astrueremus maiestatem, ne interim vel cum diuinitate misceamus, vel humanitatem ipsam aboleamus.

Sed sollicitudine & cura hac minus opus fuisset, si, quam nunc atuli, rationem perspectam habuissent.

Nam quod dixi, eadem maiestate humanitatem Christi res omnes habere praesentes, qua diuinitatem, id cum restrictione à me semper dictum est : addidi enim, alio modo fieri in humanitate, quam in diuinitate. Id autem hic author interpretatus est, quod per omnia eandem tribuam humanitati & diuinitati maiestatem : quod ne ex minimo quidem disputationis meae apice, ne dicam verbo aut oratione, colligere potuit.

Ideo enim eadem diuinitatis & humanitatis in persona Christi est & dicitur maiestas, quod dicitur per humanitatem Christi omnia administrare, id est, quod Christus est omnipotens, & non separatim deus seipso gubernaret omnia : quod in scripturis manifestum est, cum in nomine Christi non solum deus sint edita miracula. Sic cum attingisset simbriam hominis Christi haemorroica mulier, virtutem à se egressam esse, testatur filius Dei per humanitatem.

Matth. 9.

Qui ergo administrationem aliquam tribuit deus sine humanitate Christi praesente, id nihil aliud est, quam ipsum hominem Christum à dextris Dei auellere : Per Christum, inquit Apostolus, Deus instaurat omnia, quae in caelis sunt & in terra, non qua simpliciter verbum est, sed qua est incarnatum verbum.

Ephes. 1.

Quod ut à rudioribus intelligatur, similitudine ab ecclesiasticis scriptoribus usurpata in hoc negotio, & non inconcinna, explicabo. In ferro candente duae substantiae concurrunt : altera est ignis calidus, altera est ferrum frigidum. Dicimus autem, sine substantiarum

Basilii.

tiarum permixtione, non modò ignem, sed etiam candens ferrum a-
durere. Idem est in verò calor, sed diuersa eius ratio & definitio:
in igne enim est naturalis, in ferro autem accidentalis: vnus ta-
men, & idem calor sunt: & manent diuersæ, ferrum & ignis, species,
etiam si proprietates ignis, quæ est calor, ferro communicetur.

Cum autem in Deo nullum sit accidens, sed omnia quæ de ipso
dicuntur, simplicissima essentia sint, fortassis hic disputator dictu-
rus est, non æquè fieri posse commemoratam participationem pro-
prietatum diuinae naturæ in humana, quàm caloris ignis in ferro can-
dente, qui calor accidens est, transiens in alienam substantiam,
Cui respondemus: Et nobis quoque non videri per omnia conuenien-
tem similitudinem, quod penè permixtionem quandam naturarum
importet: sed cum ecclesiastici scriptores ea vsi sint, qui tamen natu-
ras non dicuntur permiscuisse, visum fuit eam adducere, vt videret
lector, quàm mortale id mihi peccatū sit, quod ecclesiasticis scripto-
ribus fuit veniale, qui vnionem personalem hac ratione & similitu-
dine explicarunt.

Sed vel hoc quoque non parum promouit scholasticum illum, quòd
æqualitatis vocabulo vsi sumus in maiestate hominis Christi expli-
canda. Sed non cogitat, nos hac in re cum scriptura locutos. Diuus
enim Apostolus hoc modo ad Philippenses quoque locutus est, cum Phil. 2
scribit: Is affectus sit in vobis, qui fuit & in Christo Iesu: qui cum es-
set in forma Dei, non rapinam arbitratus est, vt esset æqualis
Deo. Disputat autem eo in loco Apostolus de donis, quibus alij
alijs præferebantur, & præstare existimabantur: quorum arrogan-
tia hominis Christi exemplum opponit, cui non quedam dona ad
mensuram sunt data, sed sine mensura, hoc est, immensa & infinita, Ioan. 3
propter quam immensitatem & infinitatem, donorum Deo sit fa-
ctus æqualis. Verùm hæc non ostentauit, neminem præ se con-
tempserit: quin potius cum in forma Dei, hoc est, æqualitate Dei es-
set (ad quam diabolus & primus homo cum aspirarent, etiam

Gene 3.
Roma. 5.
Ioan. 13.

qua perditū erant felicitàte exciderunt, accepit formam serui, omnium factus minister, donec nos Deo reconciliatos, gloriæ suæ quoque participes faceret.

Cyrellus lib. 8.
Theauri
cap. 1.

Quod autem hæc non sit mea, sed D. Cyrilli sententia, quæ in octauo Theauri libro extant, hîc adscribere libuit: Altissimus Dei filius semper est vt Deus, exaltatur vt homo: Nullius indiget rei vt Deus, & tamen multa vt homo accipit. Adorabilis semper vt Deus, & nunc adorari incipit factus homo. Et iterum: Est autem humane naturæ proprium à Deo accipere, **VT HOMO IGITUR PER GRATIAM ACCEPIT A DEITATE, QVOD VT DEVS NATVRALITER HABET.** Quare à se quoque ipso vt à Deo, ipsemet accipit vt homo. Et iterum: Ego sum via per quam videlicet gratia Dei ad nos deuenit: exaltans, sanctificans, glorificans & **DEIFICANS** nostram naturam in Christo. Quibus verbis Cyrillus docet, quæcumque eo loco à Paulo de humilitatione & exaltatione dicuntur, de Christo secundum humanitatem intelligenda esse. Cum ergo eius sit humiliari qui altus est, prius Christum hominem altum docet, quia in forma Dei fuit, hoc est, personaliter cum verbo vnitus, qui est verus Deus, cuius maiestas hac vnione ei collata est, & in cuius possessione fuit, quam etiam pro sua voluntate, quando & vbi voluit, exeruit. Id quod ipse contextus perspicue docet.

De donis enim cum hic sit sermo, certum est nihil donatum esse diuinitati, quæ natura sua neque exaltari potest neque humiliari: cum in seipsa suaque natura sit incommunicabilis. Veriusque autem capax est humanitas Christi, quæ per assumptionem à deo factam, venit in possessionem huius equalitatis cum Deo, quod (esse in forma Dei) hic appellat, vt si voluisset in vtero & præseprio ostentare, potuisset. Sed in statu humilitationis sub forma serui eam tegere voluit, donec genere humano redempto hæc ipsa possessio plenissime in toto terrarum orbe reuelata & patefacta est: vt iam non modo terrestres, sed

& caelestes omnes & infernales creatura hanc maiestatem hominis Christi adorare cogantur.

Vbi diligenter etiam phrasis Paulina obseruanda est. Aliud enim est ipsa forma Dei, & aliud: esse informata Dei. Prius Christo secundum diuinitatem conuenit, alterum humanitati eius: & nihil aliud est, quàm cum Deo in vna persona vnitum omnia in caelo & in terra administrare posse.

Eodem modo etiam inter Deum & *πρόσωπα θεῶν* in epistola ad Colossenses diligenter distinguendum monuimus. Aliud enim est Deus ipse, aliud plenitudo Dei, non quidem in Deo ipso, aut respectu illius, in quo omnia sunt simplicissimè vnum, sed in homine Christo, in quo participationem significat filij Dei proprietatum, cum quo factus est vna persona, vnus Christus Iesus. Coloss. 2.

Non minus hallucinatur aduersarius in infinitatis explicacione, quam in Christo talem fingit, quasi ipse suorum quoque bonorum rationem & modum in seipso non habeat: & non intelligit ideo infinita etiam dici de Deo, quòd à nulla creatura possint finiri, sed ipse finiens omnia, quanta diuinitate sint gloriae & maiestatis suae, probè nouit.

Quare cum Christus testatur, sibi homini datum omnem potestatem in caelo & in terra, id equidem de diuina natura dici aut intelligi nequit, cui nihil datum est: quin etiam, propriè loquendo, nihil habere dicitur, sed EST omnia: omnis autem potestas, est infinita potestas: quis non dixerit cum scriptura, homini Christo infinitam potestatem esse datam? Id quod alio scripturae loco magis perspicuè explicatur, qui docet, Christo non ad mensuram datum esse spiritum sanctum. Matt. 28.

Si non ad mensuram, ergo immensum & infinitum. Esse autem Christo spiritum sanctum datum iuxta diuinitatem impietas est dicere: cum spiritus sanctus à patre & filio quàm Deus, procedat. Cum ergo Christo secundum humanam naturam datus sit spiritus & sine mensura, sequitur ratione accepti spiritus infinita quoque, habere dona. Ioan. 3.

Si vero aduersarius dicat, personae datum, eadem plane ratio est, quòd persona duabus naturis desiniatur: & hoc modo diuina na-

tura datus diceretur spiritus sanctus, quod dixi enormem esse impietatem. Datus est ergo homini Christo, siue Christo secundum humanitatem, & non ad mensuram, id est, non dimensus, ergo immensus & infinitus, ita ut Christus homo siue secundum humanitatem, infinitam potentiam, sapientiam, iustitiam, sanctitatem & presentiam infinitam habeat, hoc enim est dari spiritum non ad mensuram. Et hæc est plenitudo Deitatis, id est, donum spiritus non ad mensuram, non ipsa natura aut substantia spiritus sancti, aut ~~dei~~, sed donum inquam, homini Christo collatum, nobis apprimè necessarium.

Ioan. 1.

Ex hac enim plenitudine accepimus omnes gratiam pro gratia.

Coloss. 1.2.

Ioan. 3.

Ioan. 1.

Nulla enim necessitate, sed pro liberrima sua voluntate, gratia & misericordia filius Dei sibi hominem Christum personaliter vnire, hoc est, in ipsum plenitudinem Deitatis, & spiritum non ad mensuram effundere voluit, ut non tam Deo gratus esset ad mensuram, quam gratificans, & Deo gratum faciens vniuersum humanum genus.

Quare qui hanc plenitudinem Deitatis homini Christo realiter communicatam oppugnat, quid queso aliud facit, quam quod suam pariter & nostrum omnium salutem oppugnat, quam habemus in Christo Iesu?

Ioan. 17.

Quæ ratio sola omnium animos permouere debet, ne existiment, hanc disputationem, vel otiosam vel ab instituto negotio alienam. Ac si quis rectè expendat, non minus nobis in ea situm est, quam in cæna Dominicæ legitimo vsu: cum hæc maiestas, quid Christus sit, nobis explicet, in cuius agnitione vera salus & vita nostra aeterna consistit.

Ioan. 4.

Nam quod de plenitudine Dei disputat aduersarius, quæ Deus in seipso est, quis non videt, eam in omnibus creaturis esse? Vbi enim Deus est, plenitudo quoque illa ~~diuina~~ sit, necesse est: nisi eum qui spiritus est, in partes diuidamus. Sed dicet, non est personaliter vnita cum omnibus creaturis. Quæro ergo causam, quomodo secundum definitionem vnionis personalis ab ipso allatam, non esset personaliter cum omnibus creaturis vnita, maxime verò ijs quæ perpetuo
manens

manent & à Verbo sustentantur? aut explicet mihi, quid sit personalis unio, qua presentia deorum in omnibus creaturis ab ea discernatur, quae est in Christo Iesu? Respondet ille, unionem esse in subsistentia filij Dei. Si autem dixerò, hoc esse ignotum per aequè ignotum explicare, aut definire, quid respondebit? Sed dicet aduersarius, sic patres definerunt, sic concilia locuta sunt. Sed heus tu bone vir, vbi in scripturis extat haec explicatio Dei: Verbum subsistentialiter est unium carni? Respondet, nec quousuocabulum exprimi in scripturis à patribus receptum. Ego verò insto, res quousuocabata est in scripturis, videlicet, quòd filius sit verè Deus cum patre & spiritu sancto. Tu mihi similiter dicas, vbi res in scriptura expressa sit, quam patres & concilia per subsistentialem unionem intellexerunt? Scriptura simpliciter loquitur, quòd verbum caro factum sit: num vero nobis de Christo non constitisset, nisi patres per unionis subsistentialis vocabulum hanc rem explicassent? Nihil hac in parte patribus & concilijs detractum volo: sed interim affirmare audeo, nisi clarior explicatio in scripturis huius rei & horum vocabulorum extaret, nos quid Christus esset, planè ignoraremus.

Quemadmodum enim in omnibus artibus & disciplinis, vocabula artis, nisi explicentur praeceptis & exemplis, obscuriora sunt, ita & haec vocabula Theologica docendi causa introducta, ex scripturae sacrae testimonijs illustranda sunt & explicanda.

Sed vt de hac vestra definitione unionis personalis loquar, docebo, eam omnibus creaturis ex aequo conuenire. Quod cum probatum fuerit, ipse videris, quomodo eos salues, quorum auctoritate & consensu vnice niteris.

Etenim vt de rebus omnibus dicamus, quatenus sunt, à Deo, suum Esse habent, quod negare non potes. Deinde hoc etiam concedere nolis velis oportet, ipsorum Esse ab essentia diuina sustentari: in qua sustentatione non modò natura diuina ratione essentiae, sed hypostases trinitatis quoque concurrunt. Pater enim non modò per Verbi hypostasin creauit, sed per eiusdem

Acto. 17.

Ephes. 4.

Gene. 1.

eiusdem verbi hypostasin omnia quoque sustentat, sicut ab hypostasi spiritus sancti omnia vegetantur & fouentur.

Quamprimum ergo hypostasis verbi à rebus recedit, tam cito in nihilum rediguntur. Quod cum negari non possit, luce meridiana clarius, ut opinor, ostensum est, res omnes à verbo Dei iuxta huius disputatoris definitionem, subsstantialiter sustentari, nisi velint dicere, subsistentiam Verbi rebus creatis non adesse.

Quare si vera & sufficiens est hæc allata vnionis personalis definitio, rectè de creaturis omnibus dicemus, eas personaliter filio Dei vnitas, à cuius hypostasi & subsistentia sustentantur: nisi dicere velint, natura diuina sustentari, & hyposteses diuinitatis à sustentatione rerum recedere, quod nemo sanus dixerit.

Accusat hic censor Monothelitas ignorantia philosophiæ, cuius instrumentum ipse ignorat, Dialecticæ videlicet: aliàs enim in definiendo paulò circumspectior fuisset: Non enim ignorat, definitiones non debere latius quàm definitum patère, quod in hac definitione vnionis personalis non obseruatum est, quæ non modò Christo, sed etiam omnibus creaturis tribui potest.

Spiritus autem sanctus qui hæc vnionis personalis vocabula in scriptura non usurpauit, nobis tamen eam simplicissimis & perspicuis verbis descripsit: videlicet, quòd verbum caro factum sit, id est, filius Dei humanitatem assumpserit, eiq; omnem potestatem dederit. An tibi hæc non videtur sufficiens Dei & hominis in vna persona siue definitio siue descriptio? sicut scriptum est: Mibi data est omnis potestas in cælo & in terra. Pater non dat spiritum ad mensuram, quia diligit filium, & omnia dedit illi in manum. Pater diligit filium, & omnia demonstrat ei quæ facit. Dixit DOMINVS DOMINO meo sede à dextris meis. Sedere fecit eum ad dexteram suam in cælestibus, super omnem principatum, potestatem & virtutem & dominium, & omne nomen, quod non modò nominatur in seculo hoc, verum etiam in futuro. Omnia subiecit sub pedibus illius. Constituisti eum super opera manuum tuarum. In ipso inhabitat omnis plenitudo

Matt. 28.

Ioan. 3.

Psal. 110.

Ephes. 1.

Psal. 8.

Hebr. 2.

Coloss. 2. 1.

plenitudo diuinitatis corporaliter. In quo sunt omnes thesauri sapientie & scientiæ absconditi. Per quem omnia quæ in caelis sunt & Ephes. 1
in terris instauraret.

Hæc cum sint testimonia illustria, quæ docent, cur homo Christus dicatur Deus, non quia Deus sit in ipso (qui in omnibus creaturis esse non modo natura, sed etiam secundum subsistentias, sicut supra demonstratum est) sed quia in assumptione carnis dedit huic homini omnem potestatem in cælo & in terra, ornauit eum omniscientia & sapientia, communicauit ei omnia dona spiritus sancti, collocauit eum super omnem principatum, dedit ei nomen super omne nomen, quod nomen est Dei nomen. Et hoc est hominem quoque esse Deum. Nam de æterna diuinitate filij, quæ in se est, hinc nihil disputamus, qui secundum diuinam naturam est ab æterno cum patre æternus Deus laudandus in secula: de homine nobis sermo est, cur hic solus Iesus Nazarenus verè dicatur Deus, quod verè de nullo angelorum aut hominum dici potest, in quibus tamen est Deus, & hypostasis filij Dei.

Quod nisi fateantur nobiscum pij omnes, sequetur, aut Christum secundum humanitatem planè non adorandum, aut si adoretur, manifestam idololatriam committi.

Qualis autem sit diuinitas hominis Christi, explicatum est supra, non diuisus illa & æterna cum patre & spiritu sancto essentia communis, sed communicata à secunda hypostasi, quæ ad dextram Dei sedet: non ut hoc factus sit, quod filius Dei per essentiam est, sed à filio Dei in unitatem personæ assumptus sit.

Et ut vno verbo dicam, cum hominem Deum esse dicimus, nihil aliud per hoc intelligimus, quàm quod homo ad dextram Dei sedeat: quod sedere ad dextram est hominis diuinitas, quæ aliàs nulli creaturæ contingit.

Hoc Athanasius paucis verbis in Symbolo suo ostendere voluit, cum inquit: Qui licet Dominus sit & homo, non duo tamen, sed vnus est Christus. Vnus autem non conuersione diuinitatis in carnem,

D sed

sed assumptione humanitatis in Deum. Quid enim est carnem assumere in Deum, quam ad dexteram suam collocare, & omnem suam plenitudinem ei communicare?

His præmissis nunc facile est respondere ad errores, calumnias & Sophismata huius censoris, quas meis thesibus opposuit. Eas etiam breuiter percurramus, ut quid in hac controuersia verum sit, lector intelligat.

Responsio ad theses explicatorias.

PRincipio, quod aduersarius inter naturam & hypostasim, contra Arianorum, Eutychianorum, Sabellianorum, Patripassianorum & Monothelitarum hereses, discernit, nobis quoque probatur, nec quicquam inter nos controuertitur. Firmiter enim credo, in diuinitate unam simplicissimam essentiam, quæ totam in se deitatis perfectionem continet, res verò proprietates personales, quibus singulæ personæ ab alijs discernuntur, ita per se & in se existunt, ut nullaratione in altero sustententur.

Deinde etiam diligenter discernimus inter unionem, qua duæ res in unam eandemque naturam ununtur, & inter eam qua in personæ unitatem (ut huius scholastici verbo utar) coagmentantur.

Firmiter etiam cum catholica ecclesia, sanctis patribus & concilijs omnibus, credo & profiteor, duas naturas, diuinam inquam & humanam, in vno Christo *ὁμοῦ καὶ ἑκὼς*, hoc est secundum substantiam esse unitas. Vna est enim duarum naturarum hypostasis, filij Dei scilicet, qui non personam, sed naturam hominis in unitate personæ assumpsit. Neque enim humana natura diuinam sustentat, sed à diuina hypostasi secunda sustentatur natura humana, idque ut Calcedonensis synodus loquitur, inconfuse, inconuertibiliter, indiuisè, inseparabiliter, nunquam sublata differentia naturarum propter unionem, sed potius salua vtriusque naturæ proprietate. Quandoquidem non conuersione diuinitatis in carnem, aut carnis in diuinitatem, sed assumptione humanitatis in Deum, non confusione,

aut transfusione substantiæ, aut vnius tertiæ compositione, sed vni-
tate personæ, siue substantiæ vnus est manensq; Christus in duabus
subsistens naturis.

Fatemur etiam cum Synodo Constantinopolitana, quod hæc
vnio non sit solius gratiæ, gloriæ, virtutis & auctoritatis, digni-
tatis aut potestatis communicatio, quæ etiam sanctis Dei angelis &
hominibus accidit, qui simul omnes horum donorum participes erunt.

Fatemur quoq; hanc vnionem non fieri per accidens, quod neq;
personæ neq; naturæ accidens censeri possint aut debeant, adeoq; fa-
temur vnionem hanc singularem esse, quæ careat omni exemplo, quo
perfecte, vt in se est, explicari possit.

Quod in XV. thesi rejicit exemplum animæ & corporis ab A-
thanasio usurpatum, tanquam inconueniens huic mysterio explican-
do, nobis quoq; non improbat, quo tamen infra contra me non satis
modeste vitur.

Fatemur etiam vnionem hanc non factam in essentiali aliqua
proprietas, sed in solius filij hypostasi, qua à patre & spiritu sancto
reipsa distinguitur.

Et sicut fatemur in Christo duas indiuisas naturas, ita & duas
proprietates atq; operationes naturales, indiuisè, inconuertibiliter,
inconfusè & inseparabiliter in eodem Christo agnoscimus, alteram
humane, alteram diuinæ naturæ.

Sed nunc controuersia oritur inter aduersarium nostrum & ca-
tholicæ veritatis assertores: Num diuina hypostasis ita suas proprie-
tates seruet, vt de ijs personaliter aut per vnionem personalem, nihil
humane, cum qua subsistentialiter vnita est, communique?

Aduersarius ab initio disertè negat, propria naturæ diuinitatis
in humanitatem transfundi, aut communicari: & manifestè affirmat,
sicut humanitas diuinitatem non reddiderit infirmam, sic à diuina
natura humanam non effectam omnipotentem.

Parùm quæso lector hîc subsistamus, & hæc verba huius dispu-
tatoris expendamus: vt totus mundus intelligat, quid ex Christo

homine faciat, certissimum est, quod humanitas ne tantillum quidem diuinitatem per unionem debilitauerit. Si igitur eadem est diuinitatis erga humanitatem, quae humanitatis erga diuinitatem, communicatio, sicut in 31. propositione manifestè docet: ita humanitatem dici omnipotentem, sicut Deus dicitur mortalis. quae, pro Deum immortalem, impietas inde sequetur, cum scripturae sacrae apertissimis testimonijs pugnans?

Inde enim concluditur, humanitatem nullam planè gloriam accepisse à diuinitate, cum nulla planè infirmitas debilitauerit naturam diuinam propter unionem hypostaticam. Est ergo Christus in gloria nunc, & permanet secundum humanitatem, si aduersario credimus, infirmus, & mortalis, stultus, ignorans, &c.

In Thesi explicata.
toria. 42.

Sed quomodo cum hac ratione conuenit, quod paulò post Christo homini tantam dignitatem tribuit, qua super omnes sanctos, angelos & homines emineat, num hæc dignitas humanitatis ex nihilo creata est, an vero participatione proprietatum diuinæ hypostaseos comparata? nisi turpiter hallucinari voluerit, necesse est ut fateatur, participatione comparatam.

Neq; enim potest hic ad solitum latibulum recurrere, hanc dignitatem personæ tribui, non naturæ humanæ. Nam dignitas, de qua hic loquitur, non est hypostatica, & incommunicabilis proprietatis filij Dei, sed aliquid aliud, sicut in 38. 41. 42. thesi fatetur: Inter diuinam illam, inquit, altitudinem seu excellentiam, & eam dignitatem, quæ communi hominum generi obtingere solet, singularis quædam eminentia intercedit, quam soli Christo propter unionem illam hypostaticam, secundum humanitatem, vt par est, attribuimus.

In hac igitur contradictoria confessione, si posterius verum est, quod fatetur, planum fecimus, humanitati Christi aliquam eminentiam datam realem, quæ neq; essentialis sit Dei proprietatis, vt pote ea inferior: neq; communis cum sanctis angelis & hominibus tanquam his superior. Et hoc modo ab ipsomet re-

futata

putata est hæc propositio, quæ in 31. thesi posita est, eo modo hominem dici immortalem, quo Deus dicitur mortalis. Hæc enim eminentia, de qua hic loquitur, humanitati Christi præstitit, quod potuisset non mori, sicut, inquit, potestatem habeo ponendi animam meam, quod nullus mortaliū dicere potuit: cum voluntate sola, nulla autem naturæ necessitate mortuus sit, & corpus Christi ante mortem verè immortale fuerit sua natura, quia sine peccato conceptum & natum.

Quod si eminentiam hanc dicat personæ competere, non naturæ humanæ, quid facit, quæso aliud, quàm quod etiam diuinæ hypostasi alienam ascribat eminentiam, quæ ipsa non est, per essentiam, quæ nunc primum sit ornata, quod impium est dicere? Nam quod personæ tribuitur non respectu alterius naturæ tantum, id ambabus naturis tribui necesse est: nisi fortassis ex duabus subsistentiis, humana videlicet & diuina, tertia coaluerit aliqua, quæ partim diuina sit, Thec. 12. partim humana, quod absurdum & impium est, affirmare.

Cum igitur veritate rei conuictus fateri cogatur, Christo non ratione personæ, sed ratione naturæ humanæ in persona hanc eminentiam donatam, reliquum est ut probemus tantum hoc donum, siue ut ipse appellat, hanc eminentiam, esse immensam & infinitam: quod cum probatum fuerit, nihil prohibebit, quin Christo homini non modò potentiam & sapientiam, sed omnem potentiam & immensam sapientiam tribuamus, id quod suprâ abunde à nobis factum est. Quod si nondum affecutus est aduersarius noster, suum Priscianum consulat, & nobis dicat, quid differant omnis potentia, & omnipotentia. Item, quod est sine mensura, & quod est immensum, siue non mensuratum. Quo sensu & contextu scripturæ, homini Christo, siue Christo secundum humanitatem, & omnipotentiam attribuimus, sicut nostræ conclusiones docent.

Ex quibus omnibus manifestè videre licebit, hunc disceptatorem, nihil aliud quàm argutas, & studio quæsitas sophisticaciones & calumnias attulisse, quas breuiter etiam in consuatorijs thesibus refutabimus.

Examen thesium confutato- riarum.

IN thesi confutatoria quinta instituit probare, humanitatem in Christo, parem aut eandem cum diuinitate potentiam, maiestatem, gloriam, aut quamuis aliam perfectionem, sortitam non esse: quòd inde sequeretur naturarum permixtio & confusio, quam vnio hypostatica ferre nequeat.

Ad argumentũ hoc respondeo. Sicut suprà dictum est, significationem vocabulorum potentia & sapientia explicandam, quæ in persona Christi significant etiam quiddam communicatum. Est enim vna est personæ potentia & sapientia, respectu tamen Verbi, *duo ad vnũ* est, & ea ratione incommunicabilis, vt eadem natura fiat quoq; humana potentia & sapientia. Dicitur autẽ etiam humanitatis potentia, quia hac ratione in personali vnione ei est communicata, vt cum ea & per eam diuinitas omnia efficiat, sicut Ephes. 1. Apostolus testatur. Diuersa igitur ratione, eadem est, & non eadem potentia: id quod eruditi, qui studio sophisticaciones non quærunt, facile intelligere possunt.

Et non inuiti Hieronymi recipimus sententiam, qua execratur eorum blasphemiam, qui asserere conantur, à tempore susceptæ carnis, omnia quæ erant Deitatis, ita demigrasse in hominem, & rursum, quæ humanitatis erant, in Deum sic transfusa, vt hac confusione vtraq; substantia, Deitatis scilicet & humanitatis, exinanita, & à proprio statu in aliud sic commutata. Ab hac blasphemia tam abhorremus, quàm ab ipsissimo sathana: neq; quicquam horum nobis in mentem venit, sicut præter hanc nostram explicationem etiam scripta alia plurima in lucem edita, docent.

Non enim docemus, vtramq; naturam esse exinanitam, aut à proprio statu in aliud commutatam: sed permanentibus natura

curis

turis & substantijs, humanitatem summa maiestate ornatam esse,
qua ad dexteram Dei sedet.

Eodem modo etiam respondetur ad alterum argumentum, quod
affert: Si vna esset in humanitate & diuinitate potentia, vna e-
tiam esset operatio, sicut Monothelitæ opinati sunt. Respondemus.
In Christi persona, sicut sunt duæ naturæ, ita & duæ voluntates
& mentes: adeoq; duplex operatio. Alio enim modo & in-
telligit, & aliter vñ hominis, id quod etiam de voluntate, re-
liquisq; actionibus & operationibus dicimus. Deus enim, qui
actus est purissimus, suum quoque actum homini communicat,
quem subsistentialiter assumpsit (non eo modo quo aduersarius no-
ster intelligit, sed quo sacra litera explicant, videlicet per com-
municationem plenitudinis Dei) in persona, quo & ipse suo modo
cum & omnia in omnibus agat & perficiat, per eum etenim om-
nia Deus instaurat.

Quam ob rem improbè facit, quod Monothelitarum hæresin
impudenter mihi imputare audet, cuius nulla in meis conclusionibus
habuit inditicia, quàm quod expresso nomine inter alias hæreses non e-
numerauerim.

Cur non eadem ratione Saturnianum, Menandrianum, Valen-
tinianum, Martionitæ, Theodorianum, & similiter multarum alia-
rum quoq; hæreson audiui assertor, quarum nomina æquè, vt Mo-
nothelitarum, non expressi?

Similiter quod in 10. & 11. conclusionibus dicit, supra refutatum
est, videlicet, me vñionem non facere in diuina natura perfectioni-
bus: vbi ex sententia D. Augustini demonstravi, cum hypostaticè &
caro sit vñita, quod & habeat genitam omnipotentiam, si tamen
habere dicendus est, qui ipse genita potentia est. Cum hac genita po-
tentia caro subsistentialiter vñita est, vt & ipsa perfectionem ac-
quisi-

quisierit, qua omnis ei potestas in caelo & in terra data dicitur.

Nec, verò inde sequitur, si Christo secundum humanitatem suam omnipotentiam tribuamus, duos esse creatores. Facta est enim hæc unio non ab æterno, priusquam res omnes condita essent, sed ad constitutum à Deo tempus. Nec duo sunt Christi, sed unus: & una est hæc omnipotentia filij hominis cum filio Dei, etiamsi rationes differant. Aliter enim definitur qua est respectu Verbi essentialis, & aliter qua filio hominis personaliter est communicata, quasi per accidens, ut veteres locuti sunt. Et quid impietatis habet, quod hæc tenus ecclesia cecinit: potestate non natura creator sit creatura?

Theſſ. 14.

Et rectè dicitur, id quod nos quoque fatemur, Christum secundum naturam humanam creaturam esse: sed quod hic addit, infirmam, humilem, sumentem, &c. id non necessitate absoluta, sed mera voluntate in se recepisse naturam humanam in Christo, dicimus: quæ si voluisset, potuisset deponere hæc omnia: sicut iam iuxta humanitatem nullo modo infirmus est, sed omnium potentissimus, adeoque omnipotens, quia ei data est omnis potestas in caelo & in terra. Fuit enim in forma Dei etiam in statu humiliationis, sed voluntariè seipsum humiliavit: cuius exaltatio nihil aliud fuit, quàm maiestatis reuelatio, quam ab initio conceptionis suæ possedit.

Marth. 28.

Pſalm. 2.

Theſſ. 15.

Quare nihil impediuit possessio maiestatis, eiusque communicatio, quin potuerit patri obediens esse vsq; ad mortem. Si enim potuit mori requiescente Verbo, cum quo substantialiter eo modo quo supra diximus, vnitus est, cur non etiam potuisset mori requiescente maiestate communicata?

Quòd si humanitas Christi, propterea omnipotens dicenda non est, quia non possit nunc se in nihilum redigere, hoc modo ne quidem Deus ipse omnipotens esset, quia & ipse quoque se nunc non potest in nihilum redigere: & si caro Christi, scilicet Christus, secundum humanitatem seipsum non potuit etiam resuscitare, quomodo caro eius est viuifica, qua testimonio Irenæi nostris corporibus immortalitatem præstat? Et rectè hic dicitur cum Iudeis: Alios seruauit, seipsum

seipsum seruare non potest, si rex Israël est, descendat nunc de cruce, & credemus ei. Matth. 27.

Nullo modo autem sic Paulus distinguit naturarum proprietates, quemadmodum hic disputator facit, ut humanitati infirmitatem, diuinitati virtutem tribuat; quin idem Apostolus in locis enumeratis virtutem humanitatis supra modum prædicat, ad quam euecta est super omnem principatum. Eph. 1. Col. 1. & 2. Ephes. 4. Psalm. 8. &c. Et qui secundum humanam naturam non nisi infirmum Christum prædicant, eos Christum non habere, audacter affirmamus. Quia summa consolatio nobis in hoc posita est, quòd sciamus, homini Christo omnem potestatem datam, quod certè non est esse infirmum. Matth. 28.

Quomodo etiam homo Christus dicatur, infinitam potentiam & sapientiam esse consecutus, nunc aliquoties diximus, quòd à creatura tam finiri non possit participatio diuinæ potestatis ad dexteram Dei, quàm ipsa dextera Dei, quæ tamen respectu Dei finita est, à quo tanquam creatore finitur. Et Deus ipse, quem vnum infinitum dicimus, finitissimus est, quia ipse est finis omnium, & à nulla creatura finitur. Cum ergò hæc vocabula (infinitum, omnipotens, omnipræsens, & similia) de Christo dicuntur, quatenus homo, diximus, non eadem significatione dici, qua de ipsius diuinitate, quæ vna est hypostatica verbi in Christo, participata autem quatenus ad dexteram Dei sedet homo.

In eadem quoque conclusione manifesta contradictio est, quòd in priorè eius parte homini infirmitatem tantum, in posteriore verò potentiam quoque tribuit, finitam tamen. Suprà autem diximus, potentiam Dei ideo dici infinitam, quia à nobis finiri non possit. Deum autem probè finem & modum nouisse suæ potentia & sapientia, quam omnem participasse hominem Christum, manifestissime scriptura testatur.

Quomodo etiam homo Christus dicatur infinitam potentiam & sapientiam affectus, nunc aliquoties diximus, quòd à creatura

E tam

tam finiri non possit participatio diuinæ potestatis ad dexteram Dei, quæ ipsa dextera Dei, quæ participatio tamen respectu Dei finita est, à quo tanquam creatore finitur. Et Deus ipse, quem vnum infinitum dicimus, finitissimus est, quia ipse est finis omnium, & à nulla creatura finitur. Cum ergo hæc vocabula (infinitum, omnipotens, omnipræsens, & similia) de Christo dicuntur, quatenus homo, diximus non eadem significatione dici, quæ de ipsius diuinitate, quæ vna est hypostatica verbi in Christo, participata autem, quatenus ad dexteram Dei sedet homo.

Veritate tandem manifestissimorum locorum scripturæ conuictus, cum fateri cogatur, æqualitatem Christo cum Deo tribui, confugit ad vulgare & vnicum effugium suum, vt doceat, de tota persona dici, non de humana tantum natura: personæ datam omnipotentiam, & quæcumq; alia: creatæ verò naturæ id minimè ascribere posse.

Sed suprâ satis responsum est, id hoc modo intelligi non posse, quod enim personæ tribuitur, id, vel propter vnâ tantum, aut propter vtramq; simul, tribuitur. Diuinæ autem non tribui posse: quòd data sit ei omnis potestas, certum est, cum ipsa sit omnipotentia.

Ei naturæ autem datum est, quæ antea non habebat, humane videlicet, quæ & ipsa creatura est. Et infirma admodum est & labilis aduersarij memoria, qui suprâ monuerit, diligenter discernendum esse inter attributa, quæ personæ propter alteram naturâ tribuantur. Quare vt concedamus personæ datam omnipotentiam, negare tamen non potest, quin hoc factum sit propter humanitatem, cui soli potuit dari, & non diuinitati, cui nihil potest dari, sicut etiam nihil habet, sed per essentiam est omnia.

Nec inde sequitur, si omnipotentia Christo secundum humanitatem tribuatur, humanitatem fore increatam & æternam, per quam omnia facta sint, idem cum patre, splendor patris, & figura substantiæ eius, &c. Hæc enim vno personæ & maiestatis communi-

incommunicatio, sicut paulo ante dixi, non facta est ab aeterno, sed in tempore à Deo constituto, & initium habet.

Filij autem hypostasis, quæ ab aeterno genita est à patre, dicitur splendor patris, & per quem omnia condidit, priusquam hic homo in partem siue communionem administrationis cæli & terræ perueniret.

Quemadmodum autem λόγος κατ' ἑσῆας est ἕκαστος Dei patris, ita quasi κατὰ οὐβελήδους ἕκαστος seu potius ἀνάστα diuinitatis λόγος τῆς πρῆτης conspicitur in homine, seu humanitate Christi. Id quod aduersario meo nouum videri non debet, cum alioqui homo ad imaginem Dei creatus dicatur. Infinitam igitur perfectionem Christo adscribimus, qua persona est diuinitatis, hoc est, Deus ipse, & natura humana incommunicabilis. Deinde aliam quoque infinitam, ratione humanitatis, qua participat quasi per accidens à diuinitate, ad cuius dexteram sedere dicitur, qua comparatur alijs creaturis omnibus: quæ infinitas definitur per negationem mensuræ. Reliquis enim creaturis sicut sua natura finitæ sunt, ita etiam illis mensurata perfectiones sunt data, quas omnes excellit maiestas humanitatis Christi, quæ sine mensura est. Data est ergò humana natura omnis potestas, quatenus per eam tanquam instrumentum Deus in omnibus efficax est, sicut suprà nunc aliquoties diximus.

Gene. 2.

Sed quod me scribere affirmat: humanam naturam omnipotentem esse, sicut ipsum Deum, calumnia est. Diligenter enim (veriam sæpè dictum est) monui, alio modo hominem esse omnipotentem, & alio modo Deum in Christo.

Neq; verò, ut hic vociferatur, inter personam et naturam nõ discerno, qui, quod personæ datū dicitur, ratione cuius naturæ id fiat, expono.

Quod autem inter plenitudinem Dei communicatam, & Deum ipsum non discernit aduersarius, in hoc ignorantiam suam prodat, de quo cum suprà dictū sit, nolo hinc plura comemorare. Nec quicquã impietatis habet, si dicatur: Totã diuinitatem in humanitate Christi

corporaliter habitare, quod Deus, qui spiritus est, in partes non diuidatur: & vbiq; diuinitas est, ibi tota est, eo modo quo est.

Quam affert similitudinē de anima inhabitare in corpore, cū supra in 15. thesi explicatoria dixerit longissimo interuallo ab hac vnione personali differre, vident oēs responso aut refutatione opus non esse.

Ex longē crassiore philosophia de corporali inhabitatione demorū sumptum est argumentum, quas ex mea sententia colligit, debere iisdem proprietatibus & perfectionibus affectas esse, quibus nos affecti sumus, qui eas inhabitamus.

Quæ hæc quæso, Christiane lector, est Theologia? num diuinitas, siue natura, siue hypostasis filij, in humanitate Christi ita habitat, sicut homo quispiam in sua domo, cui nihil communicet? ô Neptunus, ô maria.

Mariae virgini matri Dei, Francisco, reliquisq; sanctis tribuntur eam præsentiam, qua passim inuocati ecclesie Dei simul vno eodemq; tempore opitulentur: qui tamen ad dexteram Dei collocati non sunt. Sicut de Maria, Gabriel Biel, scriptum reliquit, cuius verba sunt: Confugiamus, inquit, ad beatissimam virginem, caelorum reginam, cui rex regum, pater caelestis dimidium regni sui dedit: quod significatum est in Hester regina, quæ cū ad placandum regem Assuerum accessisset, dixit ei: Etiam si dimidium regni mei perieris, dabitur tibi. Sic pater caelestis, cū habeat iustitiam & misericordiã, tanquã potiora regni sui dona, iusticia sibi retēta, misericordiã matri virgini concessit. Miser autē ille Iesus adeo infirmus est, & infirmus manet, vt, quatenus homo, suæ ecclesie vbiq; adesse nō possit.

Nescio si hoc serio agat aduersarius: aut impietatis huius vllos habeat etiã in pontificio regno suffragatores. Sed ad refutationem thesē redeamus.

Cum dicat non eadem esse diuinitatem corporaliter habitare in Christo, & illi communicatam aut hypostaticè diuinitatē coniunctã esse, libenter ego rogare, vt vicissim nobis dicat, quid esset illa hypostatica cōiunctio? Ea enim, cū nobis Christū definiat, si in scripturis nō extat, verè affirmare possumus, qd sit Christus, ipsas scripturas igno-
rare,

rare, quod affirmare insania est. Si vero expressum est scripturis, quæ illæ sint demonstrent nobis? Nam ignotum per æquæ ignotum defini non potest, cum semper eadem oberret chorda, & cramben non sine tædio ponat eandem: Personalis unio est substantialis unio siue hypostatica unio. Persona enim, substantia & hypostasis, synonyma sunt, & idem planè significant. Dicat autè nobis aduersarius, quid sit personalis unio, quid sit substantialis unio, quid sit hypostatica unio, hoc si dicere non potest, necesse est, eum etiam affirmare, quòd nesciat, quid sit Christus, quid uabus naturis constat, diuina & humana. Id quod de omnibus pronuncio, qui arbitrantur, Patres magis perspicue locutos esse uocabulis unionis hypostaticæ, personalis & substantialis excogitatis, quàm spiritum sanctum in ipsis scriptis Prophetis & Apostolicis, quibus hæc dignitas, eminentia & excellètia Christi, manifestissimè est explicata.

Discernimus nos quoq; inter eam inhabitationem, qua Deus in sanctis habitat, & qua in Christo habitat homine: & dicimus, hoc unum esse ratione inhabitationis discrimen, quòd sanctis distribuat sua dona dimensa, Christo homini autem sine mensura, hoc est immensa: Sanctis dederit singulis suam potestatem, Christo homini autem omnem potestatem. Sicut Augustinus ad Dardanum scripsit: Deus qui August. Epist. 57. ubiq; est, inquit, non in omnibus habitat: etiam in quibus habitat, non æqualiter habitat. Et vnde in omnibus sanctis sunt alij alijs sanctiores, nisi abundantius habendo habitantem Deum? Sed aliter, inquit, homo ille in Deo, quoniam aliter & Deus ille in homine, scilicet Christo.

Esse autem grammaticam tantum communicationem, si donum omnipotentie non communicetur humanitati, eo quod diximus modo, hinc videre licet. Cum enim hæc personæ tribuatur, necesse est, ut aut propter diuinitatem solam, aut humanitatem solam, aut propter utranq; simul verè tribuatur. Nam si in neutram naturam comperat, vanam esse prædicationem certum est.

Accipere autem datam omnipotentiam, de diuina natura non

potest intelligi, quia ut supra probavi, natura, qua omnia est, nihil dari potest: nisi dicere malimus, diuinitatem esse aliquid imperfectum. Humanitati autem aduersarius, eam dari posse, plane negauit. Ergo nec vtrique simul dari potest. Quod ergo dicitur dari, & non datur, id verbotenus tantum & non re ipsa dari manifestum est. Aliud ergo esse non potest, quam mera verbalis praedicatio, & Grammatica.

Haec diligenter secum expendant, quicumque hanc controuersiam minus recte intelligunt: & de ea non prius pronuncient, quam fundamenta eius recte perceperint.

Thec. 3.

Passim vociferantur, me personam cum natura confundere, quod minimè facio. Cum enim dico, naturam diuinam suas proprietates communicare humanitati, semper addo: In Christo, qui certè natura Deus est: idque personaliter fieri, sicut patres & concilia loquuntur. Sunt enim filij proprietates personales, de quibus loquimur: non quòd omnipotentia per se sit personalis, sed omnipotentia genita, qua neque patris neque spiritus sancti est. Quod simulat se ignorare, de persona loquar ne an vero de natura, id astute fingit: hac enim ratione cupit mihi errorem imputare, qui mihi nunquam in mentem venit, videlicet: cum dicitur de persona Christi, quòd mortua sit, id iuxta meam sententiam, grammatica tantum communicatione, de eo dici, non autè re ipsa & verè. Id quanta calumnia sit, lector diligenter animaduertat: vnde coniecturam faciet, quo spiritu agiteretur aduersarius, non indagandè veritatis, sed eius obscurandæ studio.

Quae personae tribuuntur, ea non voce duntaxat, sed verè, & re ipsa tribui, affirmo, ut cum dicitur: Christus est mortuus, de persona dicitur propter naturam humanam, ratione cuius potuit mori, & verè etiam mortuus est. In quo & Deus dicitur mortuus, primò, quòd haec contumelia in Deum redundabat, cum quo homo personaliter vnitus fuit, quòd tamen habet commune cum omnibus sanctis: Non te, inquit Deus de Samuele, abiecerunt, sed me, ne regnem super eos. Deinde etiam, qua homo sedet ad dextram Dei, & Deum communitat

1. Sam. 8.

municat personaliter, sicut scriptum est: quod Deus suo sanguine Acto. 13.
 redemerit ecclesiam suam, & Dominum gloriae crucifixerunt. Ita 1. Cor. 2.
 dicimus Christum esse redemptorem & mediatorem nostrum ratione
 personae, quia verè & realiter singularum naturarum suae partes
 fuerunt in persona Christi, ad redimendum genus humanum: ut qua-
 tenus homo posset mori, & quatenus Deus habens communicatam
 diuinitatem, posset mortem, quae peccatorum totius mundi expiatio
 esset, superare.

Sed quid opus est multis verbis? cum ipsemet aduersarius fa-
 teatur, nihil imperfectionis ex hac vnione diuinitatem accepisse, hu-
 manitati verò maximam accessisse perfectionem. Quod si verum est,
 & non voce tantum tribuit, sed re ipsa etiam humanitati, sequitur
 certè diuersam esse praedicationem, qua dicitur: Deus est mortuus, quem
 tamen mors non debilitauerit, & quando dicitur: homo habet omnem
 potentiam, quia haec perfectio reuera & re ipsa accessit humanitati,
 sicut dicitur: *Mihi data est omnis potestas in caelo & in terra.* Sic
 laudarunt Deum auditores & spectatores Christi, quod talem pote-
 statem dederit hominibus.

Matt. 28.
 Matt. 9.

Hinc manifestè apparet, quod studio dissentiendi potius quam
 veritatis amore nobis contradicat. Id quod vel in 33. thesi videre li-
 cet. Fatetur enim nihil imperfectionis diuinæ obtrigisse naturæ, huma-
 nae vero magnam quandam & singularem excellentiam obtrigisse.
 Sed interim inquit, haec perfectio, quae ex vnione illa humanae acces-
 sit naturæ, non est idioma diuinum, sed humanum, non quidem na-
 turale sed gratuitum.

Thess. 33.

Hinc nescio oscitantiam ne an peruersitatem aduersarij accusem.
 Suprà dixit, non alia ratione dici posse Christum hominem omnipoten-
 tem, quam qua dicitur, *Deus infirmus*, Deo autem fatetur nullam
 accessisse infirmitatem: hinc autem de humanitate affirmat ei acces-
 sisse magnam excellentiam: quomodo ergo eodem modo haec dicun-
 tur? hoc est altera manu porrigere, altera iterum auferre, quod ge-
 nus hominum Germani appellant, *Geber / Nemmer*.

Deinde

Deinde quod addit, hanc excellentiam in Christo homine non esse diuinum idioma, id est, ipsam essentiam Dei, non naturale sed gratuitum donum, quem hic quæso habet aduersarium? Nunquam enim diximus, nunquam scripsimus, nunquam credidimus, maiestatem communicatam homini, esse idioma Dei, id est, ipsius substantiæ Verbi, neque naturale, sed gratuitum & donatum, sicuti in scriptis D. Brentij perspicue explicata, & alioquoribus repetita sunt. Et supra quoque lectorem monui, aliud esse formam Dei, & aliud esse in forma Dei: alterum enim diuinam hypostasi, alterum humanitati in hypostasi tribuitur.

Cum igitur ipse testetur, summam & singularem excellentiam Christo homini accessisse ex illa vnione substantiali, eam autem scriptura appellet omnem potentiam, in cælo & in terra, quod aliud non est, quam omnipotentia, & donum spiritus non ad mensuram, iudicet totus Christianus orbis, vter veritati doctrina cælestis magis consentanea proponat.

Quomodo enim idiomata diuinæ naturæ communicentur humanæ, satis perspicue explicauimus, videlicet, non quod humana diuina fiat natura aut essentia, quæ tantum tribus hypostasibus communis est, sed quod natura humana assumpta sit à persona Verbi in eam vnitatem, qua omnia per ipsum, & sine ipso nihil agat, Verbum.

Verum non satis fuit aduersario contra maiestatem Christi hominis simpliciter affirmare, non vnique idiomata in Christo non esse factam, de qua nos diximus: quin etiam eò impietatis procedit, vt nec fieri vlla ratione posse affirmet, idque Cyrilli testimonio conatur confirmare, quod dixerit: Quorum operatio & virtus indifferenter vna sit, ijs necesse esse speciei vnitatem seruare, sed non esse vnitatem speciei in humana & diuina natura, quæ diuersæ sunt species: ideoque virtutem & operationem non esse indifferenter vnã.

Sed vicissim audiat aduersarius, quis vnquam ex nostris dixerit, esse indifferenter, vnã virtutem & operationem humanæ & diuinæ naturæ? Cum quis rem quam intelligit, alteri quoque communicat, vt ipse quoque intelligat, num ideo vnus intellectus viri usque indifferenter

differenter esse dicendus? quoties nunc quaeso de ista differentia ex
 meis thesibus dictum esse? Quam Paulus duobus verbis passim ex-
 plicat, ubi Deo tribuit quicquid nobiscum agit ad nostram salutem,
 & Christo, *PER QUEM*, Et, *IN IP SO*, quia sine ipso ni-
 hil agit nobiscum Verbum, aliter ergo de nobis & simpliciter loqui-
 mur, qui agit: & aliter de Christo, *PER QUEM* Christum, Ephes. 1.
 qui esse verbum incarnatum, instaurat omnia, inquit Apostolus, quae
 in caelis & in terra sunt.

Quod autem tam confidenter affirmat, certissimum esse nullius
 proprietatem in alteram naturam seu speciem transferri posse, id vel
 asinas Bileam refutare potest, quam locutam esse scriptura testatur, Num. 22
 quod hominis proprium esse. Et quid Deus possit in diuersis specie-
 bus, & faciat quoque, haec asina loquatur: siquidem homo & asinus
 diuersae sunt species.

Si autem verum esse, quod finita res infinitum intra se capere
 non possit, id quod constanter affirmat, alterum ex his neget necesse
 esse, aut Deum non esse infinitum, aut in electis non esse totum. Quo-
 rum utrumque impium & haereticum esse. Si autem Deus totus in
 omnibus & singulis fidelibus habitat ratione essentiae, quibus tamen
 sese non totum communicat, sicut Christo, quomodo finitum infiniti
 non esse capax? Augustinus inquit: Illud esse multo mirabilius, quod August. epist. 57.
 cum Deus ubique sit totus, non tamen in omnibus habitet.

Ad thesin 37. 38. 39. 40. supra esse responsum, in qua vocabuli
 (omnipotentiae) aequiuocatione ludit. Cum enim dixerimus: aliud
 significare in homine Christo videlicet participationem, & aliud in di-
 uinitate, quae simplicissima Dei diuinitas esse, coincidunt omnia, quae super
 adificauit argumenta.

Et quod inter vocabula *θεός* & *υἱός* distinxit, scripturam se-
 cutus sum, in qua usus huius vocis latissime patet. Ioan. 1. Dedit po-
 testatem (*υἱός*) filios Dei fieri, omnibus qui credunt in ipsum.
 Hic aduersarius fortassis pro suo ingenio collegit, datam etiam san-
 ctis *θεός* filij, quia *θεός* & *υἱός* vnum in Deo significant. Verum
 F in hac

In hac sententia aliud vocabulum *θεός*, quàm *θεός* in diuinitate significat. Quòd autem scriptura *θεός* alibi pro diuinitate sumit, id nihil contra nos facit. Diximus enim, hoc vocabulum neq; synonymum neq; homonymum, sed ad vnum significans esse, principale vnum & multa huius respectu significare.

Intelligi etiam hinc potest, quàm iniuste me Eurychianismi hinc accuset, cum non modò naturas ipsas in humanitate, sed etiam virtutem & operationem diligenter & accuratè distinguam, & affirmem: sicut in Christo sit natura diuina & humana, ita & duplicem esse intellectum, voluntatem, virtutem & operationem. Alio enim modo, intelligit, vult, & operatur Christus secundum diuinitatem, seipso scilicet: & alio modo secundum humanitatem, cum hæc maiestas in ipso humanitate non sit naturalis: quamuis etiam eo modo naturalis dici possit, quòd à conceptione & natiuitate eam possederit, & ex utero matris vnione personali secum in hunc mundum attulerit, sed vnione personali donata, & extrinsecus à diuinitate quasi per accidens humanitati in persona accedat, sicut suprà prolixè explicatum est.

In conclusione siue thesi 42. sophisticè cauillatur mea verba. Cum enim dixerim duas naturas vni in Christo quasi per accidens: & hoc loco etiam: Quòd diuine per essentiam sit, id humane suo modo per accidens communicari, hinc aduersarius astutè omisissis meis vocabulis (Quasi, & suo modo) quibus ego ex sententia scholasticorum vsus sum, simpliciter contra me ratiocinatur, vnionem non fieri potuisse per accidens: aliàs enim ipsa diuinitas accidens esset: qua in re candor aduersarij conspicitur.

Etenim adeo rudis & rerum sacrarum ignarus non sum, vt dicam: simpliciter per accidens hæc duo vni: cum due substantia concurrant in vnitae personæ, quarum neutra accidens est aut dici potest: ideoq; hanc calumniam præuenire volens, hunc modum

modum in disputationis nostrae conclusione octava, ab hoc mysterio
 unionis personalis diligenter remoueri. Quae ergo improbitas est,
 id mihi imputare, quod tanto studio refutavi? Id ut cauerem & con-
 tra hoc genus hominum munitus probe essem, Gabrielem Bibel se-
 cutus, eius quoque verba usurpavi, quae hic inserere volui, si forte
 scholasticorum auctoritate, cui plurimum (ut opinor) hic schola-
 sticus tribuit, mihi paulo aequior fiat. Verba eius haec sunt: Ad
 tertium dictum est, quod naturam vniri alteri suppositaliter, non
 est hanc fieri illam, sed hanc dependere ad illam. Imò impossibile
 est, quaecumq; distincta realiter, sic vniri, ut vnum fiat aliud. Sic
 enim nec forma vnitur materiae, nec accidens subiecto, nec pars toti,
 ut notum est. Sed sic intelliguntur distincta vniri, quod ex eis ali-
 quod vnum constituatur per se vel per accidens. Et illo modo
 etiam ex Verbo & natura humana constituitur vnum, non per se,
 sed quasi per accidens: sicut ex accidente & subiecto constituitur
 vnum. Licet enim natura humana non sit accidens Verbi, tamen
 accidentaliter, id est, contingenter vnitur Verbo. Hactenus Ga-
 briel scholasticorum non postremus: qui aduersario nostro si non
 satisfacit, reprehendat, & eius patrocinium pro virili in hac parte
 suscipiemus.

Lib. 3. Sent.
 Dist. 1. Q. 1.
 Dub. 2. 3.

Quod autem addit hac reali communicatione (quam aduer-
 sarius nunc negat in totum, nunc ex parte concedit, nos autem plene
 semper & constanter affirmamus) hypostaticam unionem non posse
 effici, id iure optimo tantisper rejicere possumus, donec nobis e-
 tiam suam hypostaticam unionem desinere, quod hactenus ab
 ipso non aliter, quam supra diximus, est factum. Semper enim
 quod per se in controuersia est, repetit idem: Personalis vnio est
 substantialis, siue hypostatica vnio: quod est, ut dixi, ignotum per
 aequè ignotum desinere.

Saepe etiam à nobis dictum est, quod unionem faciamus in per-

sona, non in proprietate aliqua toti trinitati communi, eam tamen naturarū vnionem, quæ per proprietatum communionem debeat definiri, aliàs, quid ipsa vno esset, nemo intelligeret.

Eodem candore sophisticatur in vocabulo (sola) quodd dixi: sola hac reali communicatione ἰδιωτικῶς definiri in Christo personalem vnionem.

Etenim neq; genus, neq; totam definitionem, sed per hoc proprium quasi specificam differentiam notare volui, qua ab alijs creaturis omnibus discerneretur homo Christus. Nam vt supr à quoq; dictum est, in quolibet homine, imò etiam in qualibet creatura alia, due concurrunt substantie, quarum altera est substantia verbi, qua omnia sustentantur, alia est hominis ipsius, quem vtrq; sustentat, non modo autem vtrq;, sed tota diuinitas. Verbo Domini, inquit Psaltes, cæli firmati (sive facti) sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum, item: Qui est super omnia, per omnia, & in omnibus nobis. Et non ignotum est illud vulgi: Enter, præsentem, Deus hinc & vbiq; potenter. Cum ergo vbiq; Deus sit essentia sua, essentia autem à substantia non separatur, distincta enim sunt, sed nullo loco aut tempore separata, quod discrimen præsentie Dei in rebus omnibus aliua inuenies, quàm id quod non aequaliter sese omnibus rebus communicat, quibus tamen ex æquo essentia sua adest? Et vt reliquas differentias mittamus, de hominibus siue renatis siue non renatis loquamur, differenter sese illis communicat, id quod donorum diuersitas docet, quæ in singulis conspiciuntur, quorum tamen nulli essentia diuinitatis magis adest quàm alteri.

Vicunq; ergo proprietates huius vnionis non constituat ipsam naturarū vnionem, per eam tamen vno definitur, vt solent per propria à nobis definiri ἰδιωτικῶς, cum aliter earum naturas & differentias ab alijs rebus ostendere non possimus.

Non ergo sola potestatis & maiestatis communicatio, efficit personalem vnionem, qualem aduersarius fingit, & exemplo duorum principum

Plal. 32.

Ephes. 4.

Thefl. 47.

principum, admodum carnaliter explicat, qui potestate, auctoritate Thefi. 47.
 & maiestate aequales sunt, sed personis separatis: Quin potius dico,
 ita in vnione personali conuenire, duas substantias, vt non nuda præ-
 sentia vtriusq;, aut alterius assistentia tantum, sed archissima illa
 coniunctione definiatur, quæ in conuentu naturarum subsistentiali cõ-
 municatione fit plenitudinis Dei.

Quod ait: Natura priorem esse vnionem, quàm proprietatum
 communicationem, miror eum rationem vocabulorum hîc non ani-
 maduertisse. Etenim hîc non disputamus de naturis absolutis, qua
 scimus vtriusq; priorem esse natura & tempore, imò aternitate natura
 humana. Deinde etiam natura priora sunt subiecta suis accidenti-
 bus, etsi subiectum respectu proprii accidentis, natura tantum prius
 sit, non autem tempore. Sed hîc disputatur de vnione, quæ reciproca-
 tur cum vnitis, & vnita cum vnione: sunt enim relata & relatio.
 Non ergo vnio communicatione proprietatũ solùm, sed etiam sub-
 stantijs e arũq; archissimo nexu à me definitur.

Quod autem in 48. thesi dicit: Christum sua obedientia & mor-
 te demum humanitatis suæ exaltationem promeruisse & maiestatem,
 ex qua colligit vnionem personalem, ea non posse definiri, qua ante
 passionem caruerit: hîc aduersarius meus non modo contra Apostoli
 mentem turpiter hallucinatur, sed cum suo quoq; magistro sententiã
 pugnat: cuius hîc verba adscribemus, vt intelligant lectores, hanc
 maiestatem, qua nos vnionem personalem in conuentu naturarum de-
 finimus, Christum habuisse, priusquam moreretur. Verba Lombardi Lib. 3. Dist. 18.
 hæc sunt. Suprà, inquit, dictum est, quia hoc tantum bonum homo il-
 le non meruit, quomodo ergo hîc dicitur, propter obedientiam datum
 est ei hoc nomen? Secundum tropum illum in scriptura creberrimum
 hoc capiendum est, quo dicitur res fieri, quando innotescit. Post re-
 surrectionem verò, **QVOD ANTE ERAT**, in euidenti
 posuim est, vt scirent homines & demones. **MANIFESTA-**
TIONEM ergo illius hominis donauit ei Deus post resurrectionem.
 Vides hîc, Christiane lector, Christum non caruisse maiestate

ante passionem, sed eandem habuisse semper: in quam, scriptura testatur, quod per suam mortem sit ingressus. quod videlicet verba scripturae in omnibus eiusmodi dictis, per tropum sint intelligenda, quod res fieri dicitur, quando innotescit.

Petrus Lombardus lib. 3. dist. 23.

Similiter etiam loquitur alio in loco: Quantum, inquit, ad visum hominum, & sui sensus ostensionem Christus profecisse dicitur: proficiebat ergo humanus sensus in eo, secundum ostensionem, & aliorum hominum opinionem.

Lucæ 2.

Nihil ergo noui accessit Christo progressu temporis à cōceptione, & post mortē, quantum ad ipsius personā attinet, quod antea nō habuisset, qui fuit plenus gratia & sapiētia ab ipsa cōceptione: sed hoc tantū (cū secundum naturā humanā potuisset nō mori, voluerit autē propter nostrā salutē mori, ideoq; etiā serui formā accepit) quod redēptione parata, deposuerit hāc serui formā, & factus sit iā impassibilis, eo modo videlicet, quod nō velit amplius mori: eiusq; maiestas nunc toti terrarū orbi patefacta sit, quā potuisset patefacere etiā ante mortem suam, si voluisset. Eā enim habuit, & noua ei non accessit: sed hoc tantū, quod eam non manifestauerit semper.

Matthæ 17.

Ideoq; cum scriptura duplici ratione loquatur de hac maiestate hominis Christi, ad tollendam hanc contradictionis speciem, quomodo intelligendæ sint singulæ sententiæ, diligenter attendendū est. Aliās enim affirmat, quod habuerit eam ante passionē, sicut Ioan. 2. dicitur: Et manifestauit gloriā suā, id quod etiā in monte Thabor factū est. Aliās autem loquitur, perinde ac si ante possessionē nō habuisset, sicut dicit Christus: Nōne hæc oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriā suā? & similia scripturae dicta multa extant, quæ facile conciliari possunt. Nam spiritus sanctus sibi ipsi non contradicit, sed de vna & eadem re alio atq; alio modo loquitur.

Modus enim sessionis ad dexteram Dei est duplex: alius habitualis, vt scholæ loquuntur, quādo videlicet Christus à cōceptione sua habuit omnes suos hostes subiectos: quos tamen vincere nō voluit, nisi sua obedientia. Eosq; etiam superare non potuisset, nisi ante mortē suā ad dexteram Dei collocatus esset. Alius est habitualis & actualis simul, quomodo

Quomodo Christus non modo vicit inimicos suos, sed ipse quoque est factus ierodotus, & non amplius moritur.

Qui ergo posteriorē modum sessionis ad dexteram Dei, qui est ostensionis, ita affirmat, ut priorē neget, dicendo: Christum ante passionem & mortem suam, non esse ad dexterā Dei collocatū, quā praeclare sentiat de victoria Christi, quam per statum humiliationis exerceuit, oēs verē pij iudicent. Ego intrepidē cū scriptura affirmo: quod Christus nos redimere non potuisset, nisi ante mortē suā ad dexteram Dei collocatus esset. Quid aduersarius & complices eius credant, ipsi viderint: hęc certē manifestam scripturam, & suorum doctorum consensum vnanimom oppugnant.

Errat etiam aduersarius, quod inter gloriosum Christi corpus, & qua est maiestate hac donatum, non discernit, sicut suo loco ostendemus. Maiestatis enim huius, humanitas Christi, non minus qua physicum & patibile corpus, quod habuit, capax fuit, quā nunc gloriosum, sicut paulo ante demonstratum est.

Quod dicit de corpore Christi in sepulchro iacente, quod maiestatis diuinæ, pro ratione qua diximus, non fuerit particeps, miror quomodo non intelligat, quod hęc ipsa maiestas à corpore non recesserit: cum Verbum quatenus incarnatum fuit, hoc est, cum homine personaliter unitum, in sepulchro conseruauerit, ne videret corruptionem. Theol. 50. 71.

Quoties autem de plenitudine Christi dicimus, non intelligimus eam, quæ Deus ipse est, sed quatenus in persona homini Christo communicata est, quā habet ex hypostasi filij Dei, qui plenissimè Deus est, & suam plenitudinem, eo quo saepe nunc diximus, modo, homini communicauit. Ideoq; non minus improbè Sabellianismi & Patripassianorū impietatis, quā aliarum heresew me accusat, qui tres hypostases in vna diuinitate agnosco, quarum altera tantum carnem in personæ unitatem assumpsit. Theol. 52. 53. 54. 55.

Astutè autem denuo de patris, filij, & spiritus sancti, quæ natura est, maiestate loquitur, dissimulans qua ratione à patribus hoc ipso, distinctæ sint personæ. Quamuis enim dicitur vnum sint potentia patris & filij, patris tamen potentiā dixerunt increatā & ingenitā, filij

Petrus Lombardus lib. 1. dist. 32. August. de Trin. lib. 15. cap. 7. filij genitum, spiritus sancti procedentem, quæ distinctio cum videatur suis calumnijs minimè profutura, eam data opera silentio præteriiuit.

Ne autem vlla esset hæresis, cuius notam mihi non inureret, ex me quoq; tandem Nestorianum facere conatur, qui absq; conuentu duarum naturarum, sola maiestatis, potestatis, auctoritatis, virtutis & energie communicatione, vnionem personalem in Christo definiam. De qua atroci calumnia cum paulò antè dictum sit, plura hic nolo dicere, sed lectoris iudicio committo.

Sed tantùm abesse vt id mihi vnquam in mentem venerit, videlicet, vt sine conuentu naturarum vnionem personalem definiã, quin eum in omnibus creaturis demonstrauerim, ad quarum differentiam hunc ipsum conuentum per proprietates definiendum esse probaui.

Hoc solùm addere visum est, si Cyrillo credimus, hanc ipsam fuisse Nestorij hæresin, quam aduersarius profiteretur, qui cum duas naturas in vna hypostasi confiteretur, communicationem idiomatum noluit admittere: ideoq; personam diuidisse, & naturas separasse scribitur. Quæ de re Christianus lector plura videat in libro, quem D. Lutherus S. memoriæ de concilijs scripsit. Qui ex omnium Pontificiorum scriptis, quæ Nestorij hæresis fuerit, difficulter eruere potuit: cum Nestorio etiam hostes sui testimonium perhibuerint, quòd in vno eodemq; Christo etiam in vtero matris duas naturas vnitas fateretur: nec Arrij dogma probauerit, Mariam autem Θεοτοκον esse, dicere noluerit.

Vide appendicè
in Cyrillo de do-
gmate Ne-
storiano

Quare nihil certius est quàm Nestorij dogma eos tueri omnes, qui vnionem personalem definiunt, solo naturarum conuentu, qui sit in subsistentia verbi: quæ diuina hypostasis humanam sustentet, nulla proprietatum participatione facta. Hæc causa est, quòd Lutherus affirmet, non satis damnatam esse Nestorij hæresin, & plura atq; adeò maiora in eo damnanda fuisse, quàm quòd Mariam Θεοτοκον noluerit affirmare.

Ex

Ex hac ignorantia proprietatum essentia & personarum in Trinitate promanat, quod in 55. thesi colligit aduersarius: communicationem maiestatis non posse efficere personalem vnionem, quod trium personarum in trinitate sit vna maiestas, sed non vna persona, &c.

Sed hanc obiectionem ipse in sequenti thesi soluit, vbi dicit, quod communicatio potestatis, virtutis, maiestatis, in genere considerata, ad id non sufficiat. In genere autem considerata, sunt essentia, & hoc modo vna est maiestas, potentia & virtus trium personarum in trinitate. Si autem non in genere, hoc est, ratione vniuersalis, sed in indiuiduis, hoc est, hypostasibus consideres, longè alia est in singulis personis consideratio, cū omnia in hypostasi patris sint ingenta, in filio autem omnia genita. Et sicut pater non est sapiens aut potens, sapientia & potentia filij, quasi ipse non habeat suam quoq, quo ad hypostasin, sapientiam: ita filius non est sapiens hypostatica sapientia patris, aut potens potentia patris, aliena scilicet.

Cum igitur in diuinitate communicatio sit proprietatum in substantia (nam ratione substantia vna est & simplicissima patris, filij, & spiritus sancti potentia, sapientia, virtus, maiestas, quæ tamen in hypostasibus differunt, quod alia genita sit, alia ingenta) ideo etiam hæc in essentia est vnio, non in hypostasi.

Communicatio autem proprietatum diuinæ naturæ in Christo, non fit ratione substantia, qua ratione tanquàm diuersæ species, Deus & homo, id est, verbum & humanitas longissimè differunt, sed ratione personæ Verbi, quæ carnem assumpsit, ideoq, hæc personalis vnio fit, quod in personis trinitatis fieri non potest, vbi longè est arctior vnio & communicatio, trium personarum, quàm est in persona Christi duarum naturarum: illa naturalis, hæc personalis dicitur.

Quapropter hæc quoq, insignis impudentia in aduersario meo conspicitur, qui Nestorij hæresin mihi imputare audet: cū, quæ illa fuerit, mihi explicare nequeat. Et cū suprà me Eutybianum fecerit, qui contrariam planè Nestorianæ hæresin defendit, aut superius aut

hic iniuste me damnatum esse, omnes vident. Si enim sum Eutychianus, quomodo in hac vna & eadem controuersia Nestorianus esse possim? & si Nestorianus, quomodo Eutychianus ero?

Contra vramq̄ impietatem credo & profiteor: quod in vno Christo, sicut Ephesina synodus habet, nō sola societate, quæ secundum dignitatem, auctoritatem, & potestatem est, sed & conuentu, qui per vnitatem factus est, naturali, vnio personalis definienda sit, sicut suprā quoq̄ dictum est. Hac si quis non recipiat, aut cavilletur, iudicio Domini permittendus est.

Thesis 59. ex meris calumnijs consarcinata est. Prima: quod affirmat, me sola virtutis seu potestatis, & nescio qua maiestatis vnione humanitatem cum verbo sine conuentu naturarum coniungere: quæ calumnia nunc aliquoties refutata est, vbi ostendi, in substantia verbi humanitatem filio Dei vnitam, quam ab omnibus creaturis maiestatis communicatio discernat.

Altera est calumnia, quod simpliciter ex æquem humanitatem diuinæ naturæ & vna, per quam ipse nihil aliud quàm diuinam essentiam intelligit. Ego verò, quatenus eam in persona participat humana natura, cuius alia est ratio, quàm in diuina essentia.

Tertia calumnia est, quod affirmat, me naturas, earumq̄ proprietates in Christo confundere: id me non facere, suprā perspicue docui. Inprimis verò frivolum est, quod asserit, me humanitatem Christi obscurare, cuius maiestatem, secundum scripturas vt extollam, vnice propositum habeo: & hoc vnum ipse agit, vt demonstrat, me Christo secundum humanitatem, nimiam gloriam & maiestatem, eamq̄ nō debitam adscribere.

Sed vt me omni genere atrocissimorum criminum & scelerum operiat, tandem etiam post hæreses multas, me sacrilegum proclamat, qui sacræ legis verba suffuratus sim ad insana mea dogmata confirmanda. Sed ab hoc scelere me facile ab soluet omnes pij, cum intellexerint, me simpliciter, & sine omni deprauatione scripturæ testimonia recitasse, quæ de maiestate hominis Christi loquuntur, ad dexteram

Dei super omnem principatum collocati: eorumque explanationem, quæ fide à me facta sit, omnium piorum iudicio committo.

Quod autem maiore perspicuitate à patribus vel concilijs hæc filij hominis maiestas explicata sit, quàm in scriptis Apostolicis, hoc mihi aduersarius nondum persuasit: cum ipse tam accurate in eorum lectione & Decretis versatus, nobis nihil aliud proferre potuerit, quàm vnionem personalem, esse vnionem subsistentialem: & quid utrumque sit, planum facere non possit. Quæ si pro vera definitione personalis vnionis habenda sit, non modò omnes homines & animalia, sed etiam omnes creaturas Christos faciemus, quæ omnia hypostasis Verbi sustentantur, cum quibus tamen personaliter vnitus minimè esse dicendus. Atque hoc modo non disputabitur amplius, quod hæcenus in scholis factitatum esse, an Deus possit suppositare asinum, sed iuxta aduersarij mei definitionem vnionis hypostaticæ, iam iam factum sit, & cottidie fiat.

In 61. & 62. per epilogum quinque insignes calumnias (ne quid grauius dicam, id quod equidem authoris vanitas merebatur) repetit. Prima esse, me ab ipsius Orci faucibus reuocare omnes hæreses damnatas: altera, cum Monothelitis me proprietates naturæ in Christo confundere: tertia, cum Eutychete naturas in vna essentia coniungere: quarta, cum Nestorio personas in vno Christo distinguere & separare: quinta, cum Sabellio Patripassiano, patrem, filium, & spiritum sanctum in persona vnire, totamque Trinitatem incarnare. Hæc si vnquam mihi in mentem venissent, vellem nomen meum in terris perpetua obliuione deletum, quæ aduersarius ex deprauatione meorum verborum improba & malitiosa colligit. De quibus omnes eruditi iudicent: possum enim, sicut nunc aliquoties dixi, in toto Christiano orbe singulos Christi fideles, pios & intelligentes ferre iudices.

Nec subterfugio iudicia & censuras veterum Synodorum, quæ in asserendis naturis, earumque veritate occupata fuerunt.

Et quoniã vociferatur καὶ ὁ ὄργιστος, scilicet, me verbis tantum hære-

ticorum commemoratorum impietatem damnasse: denuo ad piorum
 & eruditorum iudicium prouoco. Nam, sicut dixi, nihil eorum, quæ
 proposita sunt in hac disputatione, à me recens est excogitatum, sed
 quod D. Lutherus pie memoriæ, Cinglianis ante multos annos oppo-
 suit: & inter nostros neminem habuit, qui ipso viuente ei contradi-
 xerit: idemq; D. Brennius plurimis scriptis contra Bullingerum &
 Martyrem repetiuit, hoc ipsum ego publica disputatione discutiendū
 proposui, vt sententiã accurata & diligenti collatione facta, oēs vi-
 derent, quid roboris haberet: & veritatis firmissimis fundamentis
 perspectis, qua in parte hætenus erratū esset, omnes intelligerent: &
 quod in ipsis est, ad pacem & concordiam ecclesie restituendam non
 deessent. Hæc, vt me Deus amet, & nõ alia fuit consilij mei ratio, vt
 hæc publicè disputanda proponerem.

Nec erubescio affirmare constanter, qui hanc doctrinam de maie-
 state hominis Christi, à Luthero traditam & explicatam, oppugnent,
 eos vel Papystras esse crassissimos, qui nescio quæ ascensum & descensum
 corporis Christi è cælo in panem fingunt: aut ex substantia panis ma-
 gica virtute verborum suorum, nouum corpus fabricare: aut cum
 Cinglianis facere in corde, quicquid ore profiteantur.

Quæ causa etiam fuit, accuratiore diligentia cogitandi de toto
 hoc negotio, quod viderem eius explicationem facere ad eruendam
 veritatem de vix epistola, quæ infinitis erroribus fuit obscurata: sicut
 Scholasticorum disputationes testantur, adeo absurde & insulse, vt
 existimem, Christianum orbem magis portentosas non vidisse, quàm
 hæc sint in scriptis scholasticorum de Eucharistia disputationes, do-
 nec Rom. Antichristus ad eas omnes sepeliendas per suos iuratos in
 Concilio Lateranensi impiam transubstantiationem confirmariit:
 de qua tamen ferè tot sunt sententiæ, quot scholasticorum libri, vt-
 cunq; omnes ferè communem errorem amplectantur & approbant.

Et hoc est vlcus, quod, vt opinor, animum aduersarij contra me
 commouit: nisi forte odium personæ maius fuerit, vt sese disputationi
 meæ opponeret. Vidit enim idolum suum consistere non posse,
 si quam

Anno 1215.
 celebratum.

si, quam de maiestate hominis Christi proposui veritatem, maneat inuicta.

Hinc factum existimo, ut Glossæ, quam de Christi corpore attuli, nullam penitus fecerit mentionem, sed alto silentio preterierit: Quàm cito videlicet dentibus teratur species, tam cito in cælum rapi corpus Christi. Intellexit enim, quàm absurdum sit dicere: corpus rapi in cælum, quod perpetuò in cælis esset, & ecclesiæ non diutius adesset, quàm species dentibus teratur. quis sanæ mentis hanc impietatem approbaret? Cum hoc igitur conficto ascensu & descensu corporis Christi, quem scriptura sacra ignorat, postquam vidit hanc maiestatem pugnare, qua Christus sine omni mutatione loci ubiq; locorum suæ ecclesiæ adesse potest, existimarunt omnes ingenijneruos intendendos, ne hæc maiestas immotesceret.

De Conf. Dist. 2.
C. tribus gradibus.

Sed quomodo eius propositum in eucharistia confirmet, postea dicemus. Nunc in refutatione $\alpha\omega\delta\gamma$ procedamus.

In reliquis enim thesibus propositum habet contra me probare, corpus Christi sine humanitate eius, corporaliter non ubiq; locorum adesse. Idq; me, contra luculentas scripturas & patrum sententias, vnica solius Lutheri autoritate, magistri mei, qui tot hæreses auctor sit, & vnica ratione humana tueri.

Hic ante omnia lector denuò de candore aduersarij mei admonendus est, qui statum controuersie fingit, quem in meis conclusionibus nusquam inueniet, videlicet: corpus Christi esse ubiq; corporaliter. Cum enim per aduerbium (corporaliter) pleriq; intelligant nihil aliud, quàm eum modum, qui est iuxta suas dimensiones, longum latum & altum, tantum abest ut mihi vnquam tam portentosa opinio in mentem venerit, quin expresse tres modos præsentie in 50. 51. & 52. Propositionibus meis recensuerim, ubi primus, qui est corporalis, ab ipso Luthero in hoc negocio explicando reprobatus est.

Et $\delta\iota\varsigma\ \delta\iota\alpha\ \pi\alpha\omega\delta\gamma$ differunt, hæc duæ propositiones: Christus adest in cæna corporaliter, & Corpus Christi adest in cæna corporaliter. Prior enim propositio docet, Christum in cæna non solum iuxta diuinitatem

nitatem sed etiam iuxta humanitatem suo corpore adesse, id quod supra verbis Lutheri diximus fieri iuxta modum dexteræ Dei sibi communicatum, ad quam secundum humanitatem collocatus est. In posteriore autem propositione per vocabulum (corporaliter) dimensiones, intelliguntur: ut dicatur secundum longitudinem & latitudinem & altitudinem, in cæna adesse, quod nemo, nisi absurdissimi quidam ex scholasticis dixerunt.

Ideoq̄ diligenter & accuratè discrimen harum duarum propositionum consideret pius lector: tum non modo fraudem mei aduersarij deprehendet, sed etiam ecclesiarum nostrarum, doctrinam rectius percipiet, quæ iam inde ab hoc exorto certamine ea suspitione laborarunt, quasi crassam, carnalem, & iuxta dimensiones suas corporis Christi in cæna credant præsentiam, quæ calumnia aliquoties à Luthero est refutata.

Cum igitur dicamus: Christum secundum humanitatem etiam eo modo ubiq̄ adesse, quo ad dexteram Dei sedet, quæ nullo loco definita est, nisi dicere velimus, eum tantum ad partem dexteræ collocatum esse: id quibus rationibus aduersarius euertere conetur, audiamus.

Principio quod probavi, hanc maiestatem Christo rectè tribui, quia deus in hunc hominem plenitudinem diuinitatis effuderit, aduersarius hinc nihil aliud respondet, quàm hanc rationem & sententiam meam erroneam esse. Quia verò supra non modo demonstratum sed etiam perspicuè explicatum est, quomodo hanc maiestatem diuinitas sine naturarum confusione communicauerit humanitati in persona Christi, eò lectorem breuitatis causa remitto. Vbi etiam ad ineptam similitudinem responsum est, quam hinc non sine fastidio repetiuit: duos principes posse esse paræ maiestatis & authoritatis, qui tamen diuersis locis habitent. Cum enim subsistentia filij, & natura humanitatis coniunctas, & nullo intervallo loci, sicut principum personas distinctas, dixerimus semper, maiestatis communicatione hominem Christum à reliquis rebus omnibus discerni affirmauimus. Nullo autem modo dixi in Christi persona concurrere tantum maiestatem

ieftatem & virtutem, quod aduersarius aliquoties odiosissime repetit.

Quod autem similitudine solis demonstrare conatur: ideo corpus Christi dicitur in loco non esse ubi operatur, id quomodo Lutherus, pie memoria, intellexerit, in centesima & centesima prima, positionibus meis explicui, videlicet, cum dictum est corpus Christi adesse substantialiter, non iuxta rationem huius seculi, sed iuxta modum à diuinitate communicatum: quæ vicinè, similibus quibusdam adumbrare, sed nullo modo explicare possumus, quod nihil simile in rerum natura existat. Acquirit enim humanitas Christi sibi nouum esse, quo in filij Dei persona vnum personale constituit, quod esse aliud est ab eo, quod nos in rebus naturalibus dicimus: & propter vocabulorum penuriã eo tamen vtimur etiam in hoc mysterio explicando.

Est absurdissimum est dicere, eo modo Christum hominem adesse vbiq; locorum, quo princeps quispiam per vniuersam provinciam suam, qui per vicarios omnia perficit absens. Christus vero ita in terris vicaria vtitur opera ministrorum suorum, vt ipse tamen præsens sit eis, eo modo quo diximus, & omnem virtutem præstet, cui homines tantum ministrant.

Quod autem aduersarius dicit: sufficere ad hypostaticam naturarum vnionem, si diuina humana suam subsistentiam communicauerit, & aliquo in loco humanitas sit, in quo etiam ipsa adest diuinitas: quis non videt hoc modo, singulos homines Christos fieri, & Christo per omnia pares? Quia vt nunc aliquoties diximus, in quolibet homine subsistentia filij Dei, quæ nihil aliud est quàm ipsa persona, siue ipse filius Dei, & hominis natura concurrunt, & vbiq; Petrus vel Paulus, aut quæcunq; alia creatura est, ibi etiam diuinitas est. Dicere autem nos Christo per omnia pares, impietas est ex aduersarij doctrina promanans.

Luth. Tom. Gertr.
3. fol. 392. fa. 2. l. henz
Anno 1556. im-
presso.

Inconstantiam autem & ruditatem aduersarij, in exemplo animæ & corporis satis mirari nequeo, quod cum supra reiecerit tantquam multis modis inconueniens ad hoc mysterium explicandum, nunc secundo ex eodem argumentetur.

Deinde

Deinde quàm monstròsa sit collectio, vident omnes, si, vbiq; esset anima, ibidem & corpus esset, sequeretur, pedem esse in capite, & caput in pede, & in qualibet corporis parte: cum anima sit in toto corpore & qualibet eius parte tota.

Ad integritatem hominis certè requiritur integritas corporis & anima: & quia anima omnes partes corporis informat, adeoq; sustentat tanquam nobilior pars hominis, ita rectè dicitur, de integro homine: vbiq; est corpus, ibi etiam est anima, & hoc non modò de toto corpore dici potest, sed etiam de singulis partibus hominis, quia anima est tota in qualibet parte. Sed inde nullo modo sequitur, pedem debere esse in capite, cum singula membra informet vna & eadem anima: & alio modo sit in capite, alio in corde, & alio in reliquis membris, quæ singulis membris suam essentiam præstat. Quare si similitudo animæ recipienda esset, manifesta quoq; esset omnibus victoria veritatis ex parte nostra.

Theo. 73.

Neq; verò contradicit nobis Augustini sententia, quam ad Dardanum scripsit: Non esse consequens, quod in Deo est, ita sit vbiq; sicut Deus. Neq; enim vnquam diximus, eodem modo vbiq; esse humanitatem, sicut diuinitatem. Diuinitas enim simplicissima est essentia, & vbiq; tota. Humanitas autem per modum maiestatis vbiq; Ecclesiæ præsens esse dicitur: quæ maiestas non est humanitatis essentia, sed essentia humanitatis per modum maiestatis vbiq; præsens est. Ideoq; hæc Augustini sententia nihil contra nos facit.

Confugit autem aduersarius ad nouam quandam distinctionem, quæ omnibus suis partibus eodem recidit. Alia, inquit, quæstio est: an humanitas ex eo, quod Verbo vnita est, habeat, vt vbiq; corporaliter sit præsens. Alia vero, si per omnipotentiam Dei, alia deniq; si ipsa sortita sit potestatem, qua seipsam vbiq; vel in pluribus locis valeat collocare?

Sed quid opus erat hac distinctione, cum subsequentibus argumentis disertè demonstrare contendat, simpliciter & nullo modo Christum secundum humanitatem vbiq; præsentem esse posse?

Maximè

Maximè verò spiritum vertiginis in hoc Theologo videre licet, dum fateatur humanitatem Christi omnipotentia Dei in pluribus locis existere posse, id autem ex naturarum hypostatica vnione non consequi. Aut igitur persona filij Dei non est omnipotens, aut sine illa ex seipsa habet hoc humanitas Christi. neutrum horum concedet, vt opinor, aduersarius. Reliquum ergo est, eum aut planè desipere, aut affirmare debebit, quòd ex vnione personali hoc habeat privilegium, hanc eminentiam & dignitatem Christus secundum humanitatem, quam aliàs nullus sanctorum habeat: siquidem non modò de ea presentia agitur, qua in cœna adest, sed de ea etiam, qua tanquam Deus & homo vsq; ad consumationem seculi ecclesiæ suæ adest. Ego, inquit, non diuinitas mea tantum, ego, inquam, sum vobiscum vsq; ad consumationem seculi. De persona, hoc est toto Christo, dicitur, non de natura altera tantum.

Ideoq; intrepidè affirmo, si humanitas Christi vbiq; esse potest, eam aliunde non habere, quàm ex vnione subsistentiali cum Verbo, quod cum sit omnipotens, suam etiam omnipotentiam in homine Christo exerit, vt cum ipso deo, à quo non separatur, vbiq; præsens sit, sicut suprâ copiosè demonstraui.

Sed audiamus aduersarium, quibus argumentis probet humanitatem Christi vbiq; presentem esse non posse. Humani corporis proprietates, inquit, est certo loco circumscribi, Christus in gloria habet verum corpus, ergo loco certo circumscribitur, idq; Damasceni & Nazianzeni testimonijs confirmat.

Hoc præcipuum est Cinglianorum argumentum, quo absentiam corporis Christi in cœna probare conantur.

Ad hoc argumentum toties responsum est, cum à nostris, tum etiam ab ipsis Papistis, vt pigeat me cum tadio lectoris idem toties repetere. Alia est consideratio corporis Christi siue physici siue gloriosi: alia est qua vnâ personam cum Verbo constituit: physico loco in terris circumscriptum fuit, nunc in gloria seipso, pro natura spiritalium & gloriosorum corporum, definitur. Quatenus vero vnâ

H personalis

personale constituit, nullo loco definitur, quia ad dexteram Dei collocatum est, quæ dextera neq; certus aliquis locus est, neq; loco definitur, sed infinita Dei potentia & virtus, quæ cælum & terram implet.

Thecl. 78. 79.

Alterum argumentum Cinglianorum desumptum est à proprietate Dei, cui soli competit vbiq; præsentem esse. Respondemus per distinctionem: Per essentiam & simpliciter soli Deo competere: sed per maiestatem quæ humanitati Christi accidit, etiam humanitati competere, sicut supra copiose scripturæ testimonijs confirmatum est.

Gab. Bihellect. 46.
in Canonem Misæ.

Quòd si nec mihi nec scripturæ fidem adhibere voluerit, saltem suis scholasticis credat, quorum verba adscribere libuit: Conceditur inquit, quòd idem corpus posset per diuinam potentiam de facto esse vbiq;: nec sic esse vbiq; est proprium Deo, sed esse vbiq; per naturam propriam, ita quod impossibile sit, esse locum, in quo non esset, est proprium Deo: & hoc nulli creaturæ communicatur.

Neq; inde sequitur, si vbiq; sit, creaturam non permanere, siquidem non eo modo vbiq; est, quo creator: aliàs non similitudo aliqua, sed identitas esset, in natura humana & diuina, quod per febrim nunquam somniauimus. Et hæc quidem ad tertium Cinglianum argumentum, quod aduersarius ad stabiliendum suum errorem affert.

Quartum Cinglianum argumentum aduersarij sumptum est à conceptione Christi: Si vnio personalis efficeret præsentiam humanitatis in omnibus rebus, sequeretur eum à primo conceptionis momento vbiq; fuisse: scripturam autem testari, simul & semel in vno loco tantum fuisse, & de loco in locum commigrasse, in quam sententiam multa loca citantur. Matth. 4. 14. Ioan. 11. Matth. 27. quæ fortassis vt aliqua parte laboris subleuaretur, ex rapsodijs Cinglianorū descripsit, his enim vtuntur, & in eis omne præsidium suum collocant. Ad hoc argumentum etiam responsum est sæpè per distinctionem actus primi & secundi. Christus enim à conceptione hanc maiestatem habuit, & in possessione eius semper fuit secundum humanitatem ex eo tempore, quo in vnitate personæ à Verbo assumpta est. Hanc possessio-

Pet. lom. lib. 3.
Di. 13. & 18.

possessionem scholæ appellarunt actum primum. Sed iuxta secundum actum dicitur non ubiq; fuisse, hoc est non semper & in omnibus locis exeruisse hanc maiestatem, sed ubi, quando & quoties voluerit, sicut in Cana Galileæ, reliquisq; miraculis suam gloriam ex parte demon- Ioan. 2
stravit, ut doceret in quam maiestatem esset euectus. Similiter & in templo cum duodecim annorum esset, & cum legisperitis ex scripturis disputaret, de rebus quas nullo præceptore didicerat.

Quintum argumentum Cinglianorum est, quod aduersarius Thefi. 32
affert: Si humanitas Christi ab incarnatione ubiq; esset, sequeretur, priusquam nasceretur, eum etiam extra uterum maternum corporaliter fuisse, & ita ex utero non egressum. Ad hoc argumentum etiam supra responsum est, corpus Christi corporaliter non nisi in utero matris fuisse, sicut etiam extra uterum in vno tantum loco simul & semel corporaliter fuit. Sed hic corporalis modus non obstat, quominus alio modo, scilicet iuxta naturam & rationem dexteræ Dei, in multis locis esset, qui corporaliter sese loco non mouet. Neq; nos vnquam diximus, corpus Christi corporaliter esse, ubiq;, sed modo spiritali & cælesti, quem scriptura per sessionem ad dexteram Dei definit,

Sextum Cinglianum argumentum quod affert, est. Si corpore Thefi. 33
Christus ubiq; præsens esset, ergo ubiq; patiebatur. Sed in vno tantum loco passum est. Ergo, &c. Eadem est huius quæ & superioris argumenti solutio. Christum corporaliter passum esse in vno loco, in cuius passione sicut requieuit Verbum, ita & communicata maiestas: ideoq; non sequitur eum ubiq; locorum passum esse.

Septimum & præcipuum Cinglianorum argumentum desum- Thefi. 34
ptum est ex deprauatione articulorum fidei, descensus in infernum, & ascensus in cælum, quæ secundum aduersarij opinionem significant motum de loco in locum, qui præsentia huic & in omnibus locis, aduersetur.

Quod ad descensum in infernum attinet, eum loco non disfinimus, sed cruciatu, quem Deus in corporibus & animabus damnatorum executione iustitiæ & horrendi iudicij sui, quod scriptura cõfert vermi

Virg. Aen. 6.

mordenti & igni inextinguibili. Non quòd ibi corporales vermes constituti sint, qui mordeant damnatos, sicut Poëta de Tityone fabulantur: Cui rostro immanis vultur obunco, Immortale iecur tundit facundaq; panis, viscera rimatur epulis. Sed intelligit aculeum sensus iudicij diuini, ad cuius similitudinem nos quoq; de mala conscientia loquimur, Das es ein nagender Wurm seye. Cuius morsum sensit diues euangelicus, sicut & ignem, cum corpus in terra quiesceret, in animam autem & spiritum corporalis ignis agere non possit.

Luc. 16.

Eodem modo etiam de cælo loquimur, quòd loco non definiatur, sed beatitudine, quæ est Dei ipsius participatio, qui omnia erit in omnibus, sicut Apostolus id definit. Quare quæ ex scriptis patrum affert dicta, nihil plane ad rem faciunt, quæ populariter vtrunq; explicant.

1. Cor. 15.

Quæro autem ex aduersario, vtrum præstet: Cum filio Dei personaliter vnitum esse, aut in cælo esse? Etenim nemo eruditorum est, qui non intelligat, aliquid longè sublimius significari, in Deo & cum Deo personaliter esse vnum, quàm in cælo esse. Nisi dicamus beatitudinem Dei extra Deum esse: & qui in Deo sit, plenam beatitudinem non possidere: nisi aliquod externum accedat theatrum, quod longè absurdissimum est de Deo affirmare, quasi ipse sibi non sufficiat ad beatitudinem, nisi aliquid sit in quo sit.

Cum igitur humanitas Christi cum Verbo personaliter fuerit vnita, quæ longè sublimior dignitas est, quàm quod de nostro in cælum ascensu dicitur, ex sententia verborum Christi certum est, eius humanitatem in cælo fuisse, & sublimiorem quàm in cælo, cum in terra esset, sicut eius verba disertè sonant: Filius hominis, qui est in cælo: filius, inquit, hominis, non filius Dei. Sicut ipse Augustinus alibi hunc locum interpretatur, cum scribit: Sic erat filius hominis in Cælo, quem admodum erat filius Dei in terra. Filius Dei in terra, in suscepta carne, filius hominis in cælo in vnitæ personæ.

Neg. verò me mouet, quòd aduersarius mihi hìc, nescio quã pauci- Theſi. 26.
tate patrũ obijcit, qui nobis ſuffragentur. Satis nobis eſt, hanc doctri-
nã partem, nos manifeſtis & perſpicuis ſcripturæ teſtimonijs demon-
ſtraſſe, de qua patres paulò obſcurius locuti ſunt, occupati ſcilicet non
hoc argumento excutiendo, ſed veritate naturarum aſſerenda : vbi
proprietas recitatione opus fuit, quæ tamen cum maiestate non
pugnant.

Demus enim, ſexcenta teſtimonia ex patribus produci, quòd
corpus Chriſti ſit in vno loco : tamen de maiestatis modo intellexiſſe
patres, aduersarius in omnem æternitatem non demonſtrabit. Quare
ſi vltro illis largiamur: corpus Chriſti in vno loco eſſe, pro ratione ve-
ri corporis, nihil tamen obſtare diximus, alio modo quàm corporali in
diuerſis locis præſens eſſe : niſi fortè Deus in eam neceſſitatem reda-
ctus ſit, vt id efficere non queat, quod fortæ ſis nemo pius dicturus
eſſe.

Sed quis vnquam credidiſſet, aduersarium negaturum, triplicem
conſiderationem ſiue conditionem corporis Chriſti, ſcilicet qua eſt
aut phyſicum, aut glorioſum, aut in maiestate conſtitutum? Num in
re tam manifeſta mihi laborandum erit, vt hanc diſtinctionem pro-
bem? Quod attinet ad phyſicas proprietates, non negabit, vt opinor,
naturalibus affectionibus obnoxium fuiſſe corpus Chriſti, ſiue Chri-
ſtum ſecundum humanam naturam, qua ratione loco fuit circumſcri-
ptus, edit, bibit, ambulauit, dormiuit, & ſimilia, quæ phyſici corporis
ſunt accidentia.

De glorioſo corpore extat Apoſtoli teſtimoniũ, qui inquit: Trans- Phil. 2.
figurabit corpus noſtrum humile, vt conforme reddat corpori ſuo glo-
rioſo, ornato ſcilicet cœleſtibus proprietatibus, quod oculus non vi- Cor. 2.
dit, auris non audiuit. Et in his duobus modis, excepto peccato, corpus
Chriſti noſtris corporibus conforme factum eſt. Reſtat tertia conſi-
deratio, qua Chriſtus homo, ſupra omnes non modò homines, ſed ange- Pſalm. 110.
licas etiam naturas eminet, qua ſcilicet ſedet ad dexteram Dei. Ad
quem angelorum dixit vnquam : Sede à dextris meis, donec ponam Hebr. 1.

inimicos scabellum pedum tuorum.

Vident igitur omnes pij, non à me, aut priuata aliqua temeritate excogitatam hanc distinctionem, sed scripturæ testimonijs planissimis demonstratam esse. Quæ cum firma sit, & nulla ratione labefactari possit, ex ea facilimum est respondere, cum ad patrum tum & scripturæ dicta, quæ speciem aliquam contradictionis habere videntur. Nam physicum habuisse corpus Christum ante resurrectionem, nemo nisi Martionita aliquis negabit: gloriosum à resurrectione fuisse Paulus testatur: ad dexteram Dei collocatum, quod nulli angelorum aut hominum contingit, contigit aut contingeret, articulus fidei cum multis scripturæ testimonijs suprâ recitatis, docet.

Octauum Cinglianorum argumentum ab aduersario allatum: Si propter vnionem hypostaticam humanitas Christi, aut Christus secundum humanitatem ubiq; est, sequitur, eum priusquam in vltima cæna Eucharistiam confecisset, corpus & sanguinem ipsius in pane & vino præsentia continere, vt nunc in sacramento continentur: id autem neminè vnquam præter Lutherum & me dicere ausum fuisse. Atq; hinc colligit, nos affirmare, eodem modo corpus & sanguinem Christi adesse in hordeo & fæno, & quibuslibet rebus vilissimis (quod pudor sit referre) sicut in sacramento. Ad hoc argumentum sic respondeo. Suprà satis demonstratum & probatum esse, qua ratione Christus secundum humanitatem omnibus rebus præsens sit. Hinc autem non sequitur, eodem modo corpus Christi adesse in hordeo & fæno sicut in sacramento. Etsi enim, quo ad se attinet, æqualiter omnibus rebus adsit, non tamen æqualiter in omnibus agit, & æqualiter sese communicat. Et quia ad sanctificationem & consolationem adesse in sacramentis sacrosanctis, ideo alio modo eum in sacramentis respectu nostri adesse dicimus, & eum modum cum ecclesia catholica sacramentalem dicimus. Propter hanc quam in sacramentis exercet differentem gratiam, vt ut exat Sacramenti definitio, quod sacramentum sit inuisibilis gratiæ visibilis forma: gratia differentiâ facit præsentiam, nõ absentiam corporis Christi in alijs rebus. Nec est, vt quis hinc ratiocinetur, solam gratiam

Thes. 91. 91

Luth. Tom. 3. Ger.
Ihonenfi fol. 395.
fa. 1. Anno 56. imp.
presso.

tiā adesse, sed rem quoq̄, quæ gratiā confert, scilicet Christum, sua humanitate, sicut & iudiciū exercet, cui datū est, quia est filius hominis. Iohā. 4.
1. Cor. 11.

Sed non opus fuisset tanta præfatione pudoris, qua hic vitur, se dixissem maxime, in feno aut hordeo eodem modo esse corpus Christi: cum nondum dixerim in stercore humano (saluo honore) colligendum esse, sicut habet vester Ioannes à Lapide, nuper cum præfatione & commendatione Cardinalis cuiusdam denuo typis excusus.

Quod dicit, me nulla ratione tueri posse, Christi corpus & vbiq̄, Theſ. 99
corporaliter adesse, & vero physicoq̄, ac corporeo motu moueri, nescio quo spiritu vertiginis agitetur, cum nihil horū à me sit dictū aut scriptum, sed plane contrariū, sicut in meis conclusionibus videre licet.

Cum enim corpus Christi gloriosum non amplius sit physicum, sed spirituale, sicut Apostolus testatur, quis diceret, physico nūc motu moueri? 1. Cor. 30
Et cuius rei causa quæso de loco in aliū locū moueretur? an intra se non habet omnē beatitudinē, vt extra se querat? aut tædio loci vnius aliū petat? Nemo non videt, quàm absurda sint hæc scholasticorū figmenta, qui de rebus cœlestib. & alterius seculi, nil aliud quàm terrena imaginari potuerunt. Et sic euenire solet illis qui 1. Cor. 20
lunt facere parvas, cum oculus non viderit, auris non audiuerit, & c. quæ Deus diligentibus se præparauit.

Multò absurdus est, quod affirmat, nullo modo fieri posse, vt idem Theſ. 93
Christi corpus in vno eodemq̄, loco circūscriptū sit & incircumscriptū, definitū & indefinitum, visibile & inuisibile, patibile & impatibile.

Si dicamus cum scriptura, diuerso id respectu fieri, sicut suprā ostendimus, quid habet quod opponat aduersarius? Etenim qua physicum est, & circūscriptū, definitum, visibile & patibile fuit: qua vero ad dextram Dei collocatum est, incircumscriptū, indefinitū, inuisibile, & impatibile: nisi dicas, dextrā Dei visibilem, definitā & circūscriptā esse. Modus ergo iuxta rationē dexteræ Dei necessario incircumscriptus & inuisibilis erit, quo corpus Christi ad dexteram Dei sedit. Hac qui non intelligit, stupidus, qui negat impius est.

Sed ait aduersarius, ne fingi quidē, animouē concipi potest, corpus Theſ. 94
Domini ante Christum passum in pari gloria & maiestate cum Verbo vbiq̄

vbique fuisse, & nihilominus pati & mori potuisse.

Ad hoc respondemus, non queri, quid temerarius homo fingere possit, cui esse adeo crassum cerebrum, ut pro vita aeterna nobis mathematicum caelum obrudat: sed queritur, quid spiritus sanctus in scriptura sacra loquatur. Si enim iuxta Irenaei sententiam, ut supra diximus, Christus mori potuit requiescente omnipotente Verbo, quomodo non potuisset & mori requiescente maiestate, quam ab omnipotente Verbo accepit? Potuisset certe, si voluisset, neq. pati, neq. mori: nulla enim necessitate, praeterquam voluntatis adactus esse, ut moreretur. Haec non sunt fingenda, sed credenda: & si fingerentur, vere credi nec possent, nec deberent.

Thesi 35.

Denique insultat mihi dilemmate, ut ipsi videtur, inuidio: alterum ex his duob. me asserere, scilicet, oportere: aut corpus Christi ante passionem aequali gloria & maiestate cum Verbo praedictum fuisse: aut ipsum ante resurrectionem cum Verbo non fuisse vnicū hypostaticē. Virumq. autem impium esse & haereticum.

Sed nunc aliquoties ad hoc cornutum argumentum respondimus: Christum ante passionem in possessione fuisse huius maiestatis, quam etiam verè habuit actu primo: non autem vbique locorum, & semper manifesta patefactione exeruit actu secundo. Quod cum supra scriptura testimonijs confirmatum fuerit, non opus est hoc loco denuò repetere: & concidit quod aduersarius super hoc suum fundamentū aedificauerat.

Thesi 96.

Hoc si lector rectè & probè consideret, facile ad ea omnia respondebit, quae in 96. conclusione numero multa colligit. Videlicet, si quis mecum asserat, humanitatem Christi à conceptionis sua tempore eadem maiestate, qua diuinitatem, vbique fuisse corporaliter, eum negare Christum secundum humanitatem nouem mensibus in materno utero fuisse conclusum, & ex eodem in hanc lucem editum: neget eum passum, in crucem sublatum, mortuum, sepultum, iterumq. ex sepulchro suscitatum: neget eundem ipsum ad inferos descendisse, & inde reuersum ad caelos ascendisse, neget demum ad iudicandum viuos & mortuos

mortuos tandem aliquando rediturum.

Hic denuo videat lector, quàm astute semper repetat & urgeat vocabulum (corporaliter,) videlicet, corpus Christi corporaliter vbiq; esse, quod nusquam diximus, neq; dicimus vnquã: quin illum modum in nostris thesibus, ex sententia Lutheri manifestè reprobauimus. Dicimus autem semper, eum corporaliter, hoc est, corporali modo in vno loco tantum fuisse, videlicet, in vtero matris corporaliter, & non extra vterum ante natiuitatem: post natiuitatem verò extra vterum eius tantum, & non in vtero eius corporaliter fuisse: ita in cruce & non alibi cum ibi penderet, corporaliter. Sed cum secundum humanitatem eidem maiestatem omnis presentie tribuimus, semper addimus, **IVXTA RATIONEM DEXTERÆ DEI,** quod nihil carnale significat, aut pro ratione huius seculi, sed caelestem & spiritualem modum, quem ratio non comprehendit, sed fides in verbo Dei acquiescens.

Tandem ne quod de doctrina aduersarij mei dubium esset, eum Cingliani dogmatis fautorem & propugnatorem esse, affirmat, Christum vt Deum omnia replere, ac repleuisse, secundum humanitatem verò neq; esse, neq; fuisse vnquam vbiq;.

Neq; saluabit eum, quòd vel Concilium Ephesinum, aut totum Theſi 97. sanctorum patrum ordinem allegat. Patres enim cum propositum haberent de naturis, earumq; veritate disputare, certum est, eos omnes tantum de illo corporali modo locutos, quoad corpus in seipso consideratur, id quod nos quoq; cum illis fatemur. Sed quòd de modo maiestatis communicatæ negauerint, hoc neq; Cingliani veteres, neq; nouus Cinglianus hic demonstrare vnquam poterunt, nisi fortè sessionem Christi hominis ad dexteram Dei negauerint patres, & corporis Christi veram in eucharistia presentiam.

Si verò & aduersarius vnà cum patribus & nobiscum quoq; de illo primo & corporali modo loquuntur, quid quæso contra nos pugnant? qui idem dicimus, & hac doctrina de maiestate hominis Christi nihil aliud quàm articulos fidei, incarnationis, scilicet, & sessionis

nis Christi ad dexteram Dei simplicissimè explicamus?

Thefi. x6.

Sin verò simpliciter hoc affirmat aduersarius, sicut facere videtur, quomodo stabit præsentia corporis & sanguinis Christi in cœna, quam ipse miraculo fieri affirmat? si enim simpliciter verum est: humanitatem neq; esse neq; fuisse, neq; posse esse in pluribus locis, nullo miraculo diuersum fieri potest, vt sit aut fiat vnquam.

Sed nullum ne miraculum videtur aduersario, quod finitum & infinitum, quorum aliàs nulla est proportio, in vna persona vniuntur? quod Augustino teste, miraculum omnium miraculorum est, rationi humanæ incomprehensibile, quomodo, scilicet finita natura infinita sic capax, vt cum ea vnum vniuersum constituat, nam extra Christum non est Deus, in cuius persona hæc vniō facta est. Ex quo vel vno videre licet, quàm sibi non constet aduersarius meus, qui planè contradictoria de eodem affirmare non veretur.

Quàm vero nullam habeat, ratione huius maiestatis aut præsentia, prærogatiuā homo Christus præ reliquis sanctis, in 98. & 99. conclusionibus manifestè docet, in quibus affirmat, Christum, scilicet cum sanctis in diuinitate, quæ cunctis rebus præsens sit, & nusquam absit, omnia nouisse & perscrutari.

Num adeo egenus est homo Christus, vt ipse omnia adhuc discat ex diuinitate, quæ de singulis rebus ad ipsum referat, quæ est hæc dico non stultitia sed impietas de diuinitate cogitare? fingunt enim hominem Christum in cælo sedere, diuinitatem autem quæ per omnia diffusa sit, ad Christum tanquam Mercurium referre, quæ passim geruntur: atq; hoc modo humanitas tanquam domina constituta sit in cælo, cui famuletur diuinitas, & nomine humanitatis omnia administret. Iudicet totus Christianus orbis, si hæc non sint Cinglianorum & huius Sophistæ somnia de homine Christo, qui eius humanitatem hac maiestate spoliant, quæ & ipsa omnibus rebus præsens est, & cum Verbo omnia administrat.

Arbitror autem studio hæc de sanctis & miraculosa præsentia carnis Christi in Missa inseruisse huic disputatiōi aduersarium: Nisi enim

enim hac addidisset, nemo unquam persuaderi potuisset, hoc scripturam ex schola Pontificiorum prodixisse. Hac enim quæ ipse hîc recitat, sunt præcipua Cinglianorum argumeta, quæ si largiatur illis, nunquam veram præsentiam corporis Christi in cæna asserere poterit.

Quod autem de sanctis affirmat, quomodo miseras nostras in diuinitate videant, id vanissimum est, & scripturæ sacræ omnino repugnans. Abraham nesciuit nos, & Israel ignorauit nos, inquit Esaias, Ese. 63
Tu Domine, pater noster, & redemptor noster, &c.

Hac solius filij hominis prærogatiua est, quæ super omnes angelos & sanctos eminet, quorum cognitio est mensurata, qui solus ^{respon-} ^{sus} huius autem est sine mensura sibi à diuinitate communicata.

Studio autem me, vel nescio quo cauto silentio modum illum exprimere noluisse, quod calumniatur aduersarius, quo humanitas in Christo cum diuinitate rebus omnibus præsens sit, id admodum improbe facit. Fateor enim ingenuè, me istum modum planè ignorare: sed firmiter credere scripturis expressum, neq; studio quicquam hîc vel dissimulare vel tegere voluisse.

Sed dicat mihi aduersarius, & explicet ut intelligere queam, quomodo Deus sit ubiq; præsens: & aliquo modo illi quoq; explicare conabor, quomodo Christus secundum humanitatem etiam sit ubiq; præsens. Respondet ille, Deum essentialiter ubiq; præsentem esse. Sed hoc non quærebam, quia nō ignoro Deum & essentiã Dei ubiq; & in omnibus esse. De modo quero, quomodo essentiã Dei sit ubiq;, quæ est actus purissimus et simplicissimus: & ego illis explicabo quomodo homo etiam per huius actus purissimi cõmunicationem quæ sit sessione ad dextrã Dei, ubiq; præsens sit. Id cū nemo explicare queat, manet modus in vitro ^{quod dicitur} & nec explicari potest quod creditur, & sola fides capit.

In postrema parte disputationis suæ explicat, ubi locorum Christus secundum præsentiam corporalem nunc continetur. Præmittit autem distinctionem, quæ corpus Christi dupliciter consideratur, vno quidem modo ut visibile & circumscriptum, quo modo dicit esse in cælis tantum, & à beatis conspici. Altero verò ut inuisibile & in-

circumscriptum, qua ratione spirituale quodammodo dici possit: idem tamen numero sit cum visibili & circumscripto.

Theſi 93.

Mendacem, inquit, oportet esse memorem. Suprà enim contendit, idem corpus non posse simul esse circumscriptum, & incircumscriptum, visibile & invisibile: id nunc ipse non modò concedit, sed tanquã fundamentum explicationis sequentis præsupponit. Quod autem ibi addidit: in vno eodemq; loco, astute factum est, ut habeat latebras, in quas se recipiat. Etenim & in loco vbi visibiliter conspicitur, etiã ad dexteram Dei sedet, & quatenus ad dextrã Dei sedet, non magis est ibi, vbi conspicitur, quàm alibi, vbi visibiliter non conspicitur.

Sed quid vno in loco sit, nunquam fuit quæsitum: hoc autem quæsitum est, an corpus Christi possit simul & eodem tempore in vno loco circumscriptum, & in locis multis alijs incircumscriptum esse? hoc inquam fuit quæsitum, & suprà ab aduersario negatum (quando autem de corpore Christi loquimur, de tota humanitate eius intelligimus, qua anima & corpore constat.) Nunc contrarium superiori fatetur: posse scilicet corpus Christi simul esse & visibile, & invisibile, circumscriptum & nõ circumscriptum, diuersa scilicet ratione. Quæ concessione seipsum iugulat, suaq; argumenta, quæ suprà magno numero contra nos attulit, ipse refutat.

Et quoties à nostris concessum est, Luthero & Brentio, si maxime corpus Christi eo modo in cælo contineretur, quo Cingliani dicunt (sicut in prima cæna localiter cum discipulis suis discubuit) tamen nihilominus alio modo in cæna & vbiq; locorũ ecclesiæ suæ adesse posse affirmarunt? Id cum nobis nunc largiatur aduersarius, quis spiritum vertiginis in eo non agnoscat?

Voluit autem hoc Augustini testimonio confirmare, qui scriptum reliquit: Christum Dominum vbiq; præsentem esse ne dubites, tanquã Deum, & in loco aliquo cæli propter veri corporis modum. Sed astute omittit, quod eo loco Augustinus addidit. Cum enim Augustinus dixisset: sic venturus est, illa angelica voce restante, quemadmodum ire visus est in cælum, id est, in eadem carnis formã & substantia,

eui profecto immortalitatē dedit, naturam non abstulit: statim addit Augustinus: secundum hanc formam non esse putandus ubiq̃ diffusus. Id quod nos etiam cum Augustino fatemur, eo modo & ea forma corpus Christi non esse diffusum, qua visum esse ire in cælum. De hac forma tantum loquitur Augustinus, nullo modo autem denegat ei maiestatem, de qua nos loquimur, id quod sequentia verba manifeste docent: Cauendum esse, inquit, ne ita diuinitatem astruamus hominis, ut veritatem corporis auferamus. Non est autem consequens, ut quod in Deo esse, ita sit ubiq̃, ut Deus: nam & de nobis verissima scriptura dicit, quod in illo viuemus, mouemur & sumus, nec tamen sicut ille ubiq̃ sumus, Sed aliter homo ille in Deo, quoniam aliter Deus ille in homine, proprio quodam & singulari modo.

Hic aduersarius tria diligenter aduertat. Primum, quod Augustinus dicit, de diuinitate hominis, non Dei: & monet, in eo extolendo ne modum excedamus, & ita veritatem naturæ humanæ negemus. Deinde duo vocabula notanda sunt, (ita & ut) quibus non simpliciter negat omnipresenciam humanitatis Christi: sed hoc tantum, quod non eodem modo & per omnia pari ratione ubiq̃ sit, sicut diuinitas. Tertio quod ingens discrimen faciat inter præsentiam Dei in homine Christo & nobis: ut doceat, non sequi, cum Deus sit in nobis, nos autem non propterea ubiq̃ esse, idem de homine Christo quoq̃ dici posse: quia alio modo sit ille homo in Deo, quàm nos. Ideoq̃ concludit de forma illa visibili, corpus Christi pro ratione & natura gloriosorum corporum tantum esse in cælo, quod nos quoq̃ dicimus, & quandocunq̃ sese conspiciendum præbet, in vno tantum loco apparere. Hoc tamen cum Maiestatis modo non pugnat, ut simul eo modo, quo ipse in Deo esse, cum Deo ubiq̃ sit.

Quod de Augustino dixi, id de patribus & concilijs omnibus dictum volumus.

Cæterum, quàm crasse de cælo vnâ cum Cinglianis philosophetur aduersarius, nemo satis mirari potest. Nam pro Empyreo, quod scholastici consinxerunt, nobis obtrudit nescio quod Mathematicum,

23 & tamen corporeum cœlum. Constat, inquit, mediocriter eruditus cœ-
 23 lum illud beatorum domicilium, locum esse corporeum, & sicut cœtera
 22 corpora qualitate affectum, quamuis qualitatibus illis destituatur,
 22 quæ locum physicum constituunt atq; naturalem. Quapropter vel in-
 22 uitus aduersarius fateatur, necessum est, in cœlo locum esse, non qui-
 22 dem physicum seu naturalem, sed mathematicum & cœlestem: nisi di-
 22 core maluerit, beatos oēs nusquam esse, qui non alibi quàm in cœlo illo
 22 contineantur.

Usq; adeo fasciatus est nouus Cinglianus loci consideratione, ut
 existimet, nihil esse aut consistere posse, quod non sit in loco. Hinc est,
 ut fingat angelos in suprema aliqua regione altissima, tanquam in
 regno Dei commorari, ubi ipse Deus sedeat, & amandet angelos suos
 in hanc terram, ab illa regia remotissima, ad expediendam vo-
 luntatem suam. Et non intelligit crassus disputator, de rebus alte-
 rius seculi scripturam humano more loqui, sicut de ipso Deo scri-
 ptum est: Clamor Sodomorum & Gomorrhæorum multiplicatus
 est, & peccatum eorum aggravatum est nimis, descendam &
 videbo verum clamorem, qui ad me peruenit, opere compleuerint.
 Hic ad confirmandam aulam Dei in altissimis, habet illustre testi-
 moniū, ne quidem Deum ipsum in terris esse, ut qui velit descendere.
 Ad hunc errorem stabiliendum poterit etiam vti testimonio Chri-
 sti, ubi inquit: Ascendo ad patrem meum, & ad patrem vestrum,
 Deum meum & Deum vestrum. Si in terris esset Deus, quid opus es-
 set ad illum ascendere?

Sed facessant hæc nugæ, quas secuti tandem in impietatem incidemus, cum scriptura loquatur de Deo, tanquam ho-
 mine, cui aures, oculos, manus & pedes affingit: quorum nihil in Deo
 est, ita neq; descensus, neq; ascensus, neq; propè, neq; remotum, sed om-
 nia præsentissima.

Sed quid sibi quæso vult, quod dicit de mathematico cœlo? Mathe-
 matici enim non aliud quàm aspectabile cœlū nouerūt: & Aristoteles
 scripsit

scripsit aduersario in hoc negotio multò intelligentior, ἀναδὲ δὲ δὲ δὲ
 ἐπὶ οὐδὲ τὸ πᾶν, οὐδὲ κενόν, οὐδὲ χρόνον ἐς ἡμᾶς, ἕξω τῶ ὕψους. Et iterum φανερόν ἄρα
 ἐπὶ οὐτὲ τὸ πᾶν, οὐτὲ κενόν οὐτὲ χρόνον ἐς ἡμᾶς ἕξωθεν. Διὸ περὶ οὗτοῦ τὰ κενὰ πῆρκεν,
 οὐτὲ χρόνον αὐτὰ ποιεῖν ὑπερασκέειν, οὐδὲ ἐς ἡμᾶς οὐδὲ ἐξωθεν ἐξωθεν μεταβολὴ τῶν ὑπὲρ τῆν
 ἕξωθεν τῶν ἀσκήτων φασὶν ἄλλα ἀκαλλοίωτα καὶ ἀπαθῆ καὶ ἀβίβητον ἐχόντων σῶμα καὶ
 τῆν ἀνταρκτικὴν σφαιρὴν τῶν ἀπαντῶν αἰώνων. Patet, inquit Aristoteles, neq;
 locum extra cælum esse, neq; vacuum neq; tempus. Et iterum repetens
 dicit: Patet ergo neq; locum extra cælum esse neq; vacuum neq; tem-
 pus. Quocirca neq; apta sunt ea, quæ illic sunt, in loco esse, neq; tempus
 ipsa senescere facit. Neq; ullius eorum est ulla mutatio, quæ super
 eximia posita sunt latrone, sed nullis alterationibus, nullis passioni-
 bus prorsus subiecta, optimam in tota æternitate vitam & sufficien-
 tissimam viuunt, &c.

Aduersarius dicit, se intrepide profiteri, sanctos pro liberrima
 voluntate moueri in cælo. Aristoteles ne quidem mutationem illis
 tribuit, tantum abest ut motum concedat, in cælo extra affectibiles
 cælos, in quo nullum erit tempus neq; locus, ut fieri queat motus.

Sed non humana authoritate eum erroris conuincamus, cum no-
 bis sufficientissima sit scripturæ sacræ doctrina: Quod oculus non vi-
 dit, auris non audiuit & in cor hominis non descendit. Etenim mens
 nostra quamdiu hanc vitam viuunt, nihil potest intelligere, sine phan-
 tasia, phantasmata autem sunt ab ijs rebus abstracta & secreta, quæ
 sensibus nostris exposita sunt: Cum autem cælum de quo scriptura lo-
 quitur, in sensus nostros non incurrat, ideoq; etiam ab eo nullum in
 mente effici phantasma queat, per consequens etiam intelligi non po-
 test. Quid igitur dicemus aut dicere possumus, quàm aduersarium
 nostrum, & quotquot cum illo faciunt, habere phantasticum cælum,
 quod intelligi neq; queat, sicut nunc dictum est, nec credi, cuius nul-
 lum in scriptura extet testimonium? De quo dici non potest, quàm
 ridicula scripserint Monachi: In cælo inquit Emptyeo sunt
 loca corporalia pro sanctis distincta. Nam Christus ceteros
 excellit tam angelos quàm homines & loco & dignitate, post
 ipsum

posse ipsum credimus beatam virginem super alios omnes: deinde ceteri ordinantur secundum dignitatem ipsorum. Huius autem **IMAGINATIO** facile potest haberi, si quis imaginetur aures in aere, & pisces in aqua: Sic in Empyreo intelligenda sunt collocari corpora, quia corpus illud multum habet de altitudine sicut alij caeli: Unde non debet quis imaginari, quod ibi sint beati ut in solario, nec tamen intelligendum est, quod unus sit directe super caput alterius: sed si esset mons rotundus, & aliquis esset in culmine, & aliqui circum circa, sic potest aliquis imaginari, qui nescit melius dispositionem sanctorum in caelo Empyreo & Christi, &c. Quid quaeso aliud sunt haec ocioforum monachorum speculationes, quam, quae uaria, quibus pueri ludunt? Ea nobis sanctissimi monachi loco beatitudinis proponunt, de quo scriptura concionatur, quod oculus non uidit, auris non audiuit, & in cor hominis non descendit. Sed, inquit, nisi tale caelum credatur aut fingatur, dicendum erit, beatos nusquam fore posse hanc uitam. Sed heus tu, Tibi ne Deus nihil est? &, quod in Deo est, nusquam ne dicetur esse, aut ut Deus sit cum illis, quae suo complexu continet, necesse est ut in loco sint?

Nora Stultam
phantasiam.

Haec in rebus fidei nostrae summa est, & fuit pestis semper maxima, quod quae Deus uoluit credi, humana ratio semper conata sit modulo mentis & intelligentiae suae includere, si qua ratione, quod credendum est, possit etiam intelligere.

Abijciamus ergo haec Cinglianorum & Sophistarum somnia de rebus spiritualibus & caelestibus. Corpora nostra fore spiritualia testatur Apostolus, quo ipso ea & loco, & tempore eximit, quae corporis physici sunt accidentia: & in caelum reponit, quod Deo ipso eiusque fruitione definitur, intra nos, non extra nos, sicut scriptum est: Deus erit omnia in omnibus. Haec credenda sunt & certissima, non phantastica illa nescio de quibus distinctis & separatis sedibus beatorum, quas phantasticè confinxerunt.

1. COR. 15.

Ex his, ut opinor, intelligent omnes, quam ineptè & impiè aduersarius cum suis complicibus corpus Christi siue ut rectius loquar Christus

Christus secundum humanitatem collocet in caelo phantastico & mathematico, quod nusquam est, cum phantasmata & intelligibilia humanae mentis extra hominem nihil plane sint: nec vllum scripturae habet testimonium, nisi quod illi suis phantasmatibus deprauarunt, & violenter detorserunt in alienum sensum.

Nunc de altera consideratione corporis Christi videamus quoque, in qua explicanda adeo breuis esse aduersarius, ut sibi id vna conclusione expediendum existimaret. Extat alibi apud Quintilianum: Argumenta, ad quae respondere nequeas, risu soluenda esse. Id imitatus aduersarius, cum risu coniunxit reiectionem, & putat sufficere, si dicat: me multa horrenda & blasphema in sacramentum eucharistiae euomuisse. Sed quae sunt illa? cur non demonstrat? vel saltem vno verbo?

Quem admodum autem id demonstrare non potest, quod ad commendationem augustissimi huius sacramenti summa cum reuerentia à me omnia dicta sint, & firmissimis scripturae testimonijs & rationibus munita: ita suae causae diffidens, in arenam mecum descendere non esse ausus. Cum non ignoret portenta disputationum scholasticorum: nec suum miraculum defendere queat, plusquam crassus Capernaita: qui, ut opinor, ex sententia suorum scholasticorum affirmat, Christi corpus in caena esse secundum omnes suas dimensiones corporeas: ut quemadmodum anima sit in toto corpore, & qualibet parte eius tota, ita & corpus Christi secundum suas dimensiones in omnibus partibus caenae, & in qualibet parte eorum corporaliter. Res enim fidei est praesentia corporis Christi in caena, quae dicitur *nisus*, id est, quod credendum est, ideoque nunquam potest fieri nobis in hac vita *uisus*, hoc est, quod intelligi possit: sed soli Deo est *uisus* qui eius modum & rationem intelligit: nobis autem dum hanc vitam viuimus, est & erit *nisus*, id est, res quae credatur, nullo autem sensu & intelligentia percipiatur, & si quid explanationis afferre possumus, id vnicum ex mirabili adeoque miraculosa vnione personali filij Dei & hominis petendum est.

K Hinc

Tom. 3. Gen. 3. gen.
fol. 396. fa. 1. Anno
1556. impresso.

Hinc recte Lutherus, sanctæ & piæ memoriæ scriptum reliquit,
cum admiratione insigni: O inquit, quàm pauci sunt etiã inter doctis-
simos, qui de hoc articulo tam profundas cogitationes habuerint, aut
» unquã crediderint, quia res est supra modum incõprehensibilis: quòd
» Deus homo, & homo Deus sit. Sed in medio est scriptura sacra, & fides
» habet pro veritate certissima. Quod si verum est, inquit Lutherus, e-
» uertimus certè hoc ipso, optimum fundamentũ fanaticorũ spirituum,
» videlicet, quòd non pugnent hæc duo, sed cum scriptura, & fide nostra
» consentiant: Corpus Christi simul in cælo esse, & in eucharistia. Et so-
» lidè fundata est hæc sententia, in primo Symboli ac fidei nostræ ar-
» ticulo: Credo in Deum, patrem omnipotentem, creatorem cæli & terræ.
» Hic inquam articulus, ait Lutherus, defendit & conseruat nobis in-
» telligentiam cœnæ Dominicæ, sicut suprã auditum est, &c. Et quæ
» ibi sequuntur.

Cum Luthero igitur, piæ memoriæ, me hac in parte facere non
inficior. Nec me offendit, quòd aduersarius eius doctrinã lacunas ap-
pellat. Mibi enim verè sunt Lauter / id est, limpidissima aqua pro-
manãs ex viuo fonte scripturæ sacre, quæ nobis mysteriũ incarnatio-
nis filij Dei, & omniã ea, quæ hoc cõsequuntur, ad normã & regulam
Verbi Dei, & fidei nostri explicat. Mibiq; plus probantur hæc lacunæ
Lutheri, quã aliorũ, quas sibiipsis fuderunt, cisternæ, non valentes cõ-
tinere aquam. Intellego autè omnes, qui nobis multa concionantur de
physicalocatione corporis Christi in cælo: cum quõs in glorificatis cor-
poribus nulla sit, quæ teste Apostolo, erunt non physica, sed spiritualia
corpora, (taceo quæ suprã de maiestate corporis Christi diximus.) Itè
quæ cõcionantur de locis distinctis, & de cõbulationibus sanctorũ in cæ-
lo, quæ omniã intrepide dico esse vanas, id est, nugas, et in rei veri-
tate nihil aliud, quã vanas & ociosas cogitationes humanas &
stultas de rebus alterius seculi, quocunq; authore profecta sint.

Quod autem aduersarius negat cum suis complicibus, ex sub-
stantia panis & vini fabricari secundum ipsorum opinionem, cor-
pus Christi, sed tantũ contineri sub speciebus panis & vini,
quæ

qua hæc quæso impudentia est? Num vero ipse negat transubstantiationem in Concilio Lateranensi confirmatam? cuius verba sunt. Verum Christi corpus & sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis & vini veraciter continetur, transubstantiatis pane in corpus & vino in sanguinẽ potestate diuina. Hæc sunt Lateranensis concilij verba, quibus docent, in Eucharistia manere species panis & vini, hoc est accidentia: sed ex substantia panis fieri substantiam corporis Christi, & ex substantia vini fieri substantiam sanguinis Christi.

Decreti inde transubstantiatione in concilio Lateranensi.

Hoc impium transubstantiationis figmentum, facit, vt aduersarius existimet, non opus esse disputatione de maiestate humanitatis Christi, ad asserendam presentiam corporis & sanguinis eius in cœna, manere enim corpus Christi in cœlo, quod ex substantia D. virginis Mariæ desumptum est: & corpus sacramentale Christi, ex noua substantia panis, scilicet, & vini confici.

Hanc impietate ne verbo quidem attingere ausus fuit, cum intelligeret, quàm malam causam defendendam esset suscepturus.

Interim vt fucum faciat rudioribus, dicit, nescio quo miraculo, corpus Christi idem numero simul in cœlo & in Eucharistia esse, ibi visibile, hîc inuisibile. Nos vero dum hoc posterius dicimus ex sententia aduersarij & clamoribus eius, cum scriptura sacra, concilijs omnibus, & toto sanctorum patrum choro dicimur pugnare. Qui certè alius in hoc homine esse non potest quàm vertiginis spiritus, de quo lectorem nunc aliquoties monui,

Eadem ratione factum esse arbitror, quod Glossam à me commemoratam non attigerit, quæ loquitur de ipsorum Christo, qui statim iterum auolet, nec ad horam cum suis fidelibus maneat. Interim tamè ne nihil dicat, affert quædam, eum scilicet tanisper corpore suo presentem manere, donec species sacramentales consumantur.

Quid hîc audiuimus quæso? Christiani ad mensam Domini accedunt, & Eucharistiam sumunt, vt Christum habeant in se manentem: Qui menducat carnem meam & bibit sanguinem meum

manebit in me, & ego in illo, inquit Christus. Aduersarius autem dicit, eum tantisper permanere in homine, donec species consumantur, hoc est, breuissimo tempore: deinde iterum auolare, & recipi in cælum, vnde venerat. Hic certè ex sententia aduersarij plurimum dolendum est, & deplorandum, corpus Christi in rusticis non manere sumptum, cum tot diebus & septimanis dicatur contineri in sacrario, aut, vt vocant, in monstrantia. Quæ hæc impietas sit & ludibrium sathane, omnes pij diligenter secum perpendant, vnde de opinione huius disputatoris, omniumq; pontificiorum rectius iudicare poterunt.

Sciant autem pontificij omnes, nos talem Christum non agnoscere in eucharistia, aut corpus eius, quod in summentibus non maneat speciebus consumptis: cum eam ob causam fideles ad hanc mensam accedant, vt habeant secum in omnibus vitæ suæ actionibus, in se ipsis, inquam, Christum manentem, qui ipsorum fidem in rebus aduersis subinde magis magisque confirmet præsens, & charitatem erga proximum accendat, qua & errata alijs condonemus, & pro virili nostra quoq; magna animi alacritate eos iuuemus. Sed hæc de impia & absurda opinione aduersarij nostri breuiter dicta sufficiant.

Spero autem, non modo personam meam à suspitione hærese, quas mihi imputat aduersarius, satis purgatam, sed etiam doctrinam de maiestate hominis Christi, contra eius calumnias & sophismata omni ex parte sufficienter explicatam, confirmatam & munitam. Ex qua breui commemoratione lector intelligere potuit, quomodo vnio duarum naturarum diuinæ & humanæ facta sit in hypostasi filij. Deinde etiam, quomodo potentia, sapientia & virtus, genita & infinita proprietate personali, à potentia, sapientia & virtute patris distincta sit, cuius sapientia, potentia & virtus est ingenita. Et quomodo filius Dei, qui in vnitatem personæ naturam humanam assumpserit, videlicet, non vt per assistentiam aut societatem ei adesset, sicut Eliæ & alijs prophetis affuit, sed vnum sint *ὁπὶς ἐστὶν ὁ υἱὸς*, quòd filius Dei, maiestatem suam omnem in hunc hominem.

nem effuderit: non vt planè idem cum filio Dei efficeretur homo per omnia similis Deo, sed permanentibus naturis, earumq; proprietatibus, & sine mensura dona sua conferret filio hominis, eumq; ornaret, omnipotentia in cœlis & in terris data, qua ipse & secundum humanitatem rebus cum dō, & omnibus adesset, non quidem eodem modo quo dō, & quod plenitudinis Dei homini communicata alia sit ratio, ab ea, quæ Deus ipse est, sed æqualitas cum Deo, non identitas, significatione vocabuli ad vnum, non simpliciter aut *conuolucos*.

Qua ratione etiam non dicitur in cœlo tanquam in loco, sed ad dexteram Dei, quæ nullus locus est, quam scriptura dicit esse infinitam Dei potentiam, adeoq; Deum ipsum.

Qui Deus etiam electis omnibus cœlum erit, & beatitudinis locus, non planities aliqua extimi cœli, vt falsò quidam opinantur, vnde etiam vera præsentia corporis & sanguinis Christi in eucharistia asseritur, non corporalis illa, qua in omnia loca iuxta dimensiones corpus Christi extendatur, sed qua ad dexteram Dei sedet, iuxta eius rationem adesse simul in cœlo & in cœna, articuli fidei nos docent.

Satis etiam dixisse nos existimo de aduersarij insufficiente definitione, qua hypostaticam vñionem definiuit, esse vñionem substantialem Verbi cum carne: quæ ignotum per ignotum explicat, eamq; omnibus creaturis conuenire, luce meridiana clarius demonstrauimus. Simul etiam quantum humanitati Christi deroget, & quàm portentosa de cœlo & præsentia corporis Christi in eucharistia doceat.

Iudicium de tota controuersia ecclesiæ Christi, veræ & catholicæ, omnibus eius membris, spiritu diiudicationis præditis, committito, vt secundum scripturam sacram, quæ vnica est veritatis regula, & fidei nostræ analogiam, de hoc toto negotio iudicent. Vincat sola veritas, & omnis humana cedat auctoritas. Apud me in hac controuersia beneficio Dei nihil est perplexum, nihil longius

petitum, nihil noui à me allatum. Sed quod in nostris ecclesijs ha-
tenus à morte Lutheri magno cum consensu, traditum est, id ego,
breuibus conclusionibus repetere volui. Explicationem yberiozem
(ad quam etiam me, si quid paulo obscurius à me dictum esset, offero)
Christiano lectori ex D. Luthero, & D. Brentio petere
licebit, quorum me discipulum
profiteor.

TLAG.

Folio 67. linea 9. sic legendum. Hæc solius filij hominis, qui solus
~~wpd'107-v6549,~~ prærogatiua est, &c. transponendo est erratum.

PHILIPPI ME

PHILIPPI ME

OCN 43337689